

Εὐαγγέλου Π. Λέκκου
θεολόγου
τ. Διευθυντοῦ τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας

ΟΙ ΑΓΙΟΙ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΙ ΕΛΕΝΗ
οἱ εὐσεβεῖς βασιλεῖς

Βίος καί Παρακλητικός Κανών

Ἅγιοι Κωνσταντῖνος καί Ἑλένη, ἔργο τοῦ Μιχαήλ Μοναχοῦ
(Ἐκδ. Ἀπέργη).

Κοντάκιον

Ἦχος γ'. Ἡ Παρθένος σήμερον

Κωνσταντῖνος σήμερον, σύν τῇ μητρὶ τῇ Ἑλένῃ,
τόν Σταυρόν ἐμφαίνουσι, τό πανσεβάσμιον Ξύλον,
πάντων μέν τῶν Ἰουδαίων αἰσχύνην ὄντα,
ὄπλον δέ πιστῶν ἀνάκτων κατ' ἐναντίων·
δι' ἡμᾶς γάρ ἀνεδείχθη, σημεῖον μέγα,
καί ἐν πολέμοις φρικτόν.

ΟΙ ΑΓΙΟΙ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΙ ΕΛΕΝΗ οἱ εὐσεβεῖς βασιλεῖς

Οἱ ἅγιοι Κωνσταντῖνος καί Ἑλένη, γιός καί μητέρα, λαμπρύνουν τό πνευματικό στερέωμα τῆς Ἐκκλησίας μας καί τιμῶνται δεόντως ἀπό τοὺς χριστιανούς μέ ὕμνους, εἰκόνες καί ναοὺς ἀφιερωμένους στή μνήμη τους. Εἶναι δύο ἀπό τοὺς ιδιαίτερα ἀγαπητοὺς στήν Ἑλλάδα ἅγιους, τά δέ ὀνόματά τους δίδονται σέ πάρα πολλοὺς κατά τή βάπτισή τους. Ἄς ἐκθέσουμε λοιπόν τά σχετικά μέ τή ζωή, τή δράση καί τήν προσφορά τους στήν Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ.

Τριπλή ἑορτή!

Ἰσαγωγικά ἄς ἐπισημανθεῖ ὅτι ἡ ἡμέρα τῆς μνήμης τῶν δύο ἁγίων (21 Μαΐου) εἶναι τριπλή ἑορτή: βασιλική, οἰκογενειακή καί ἀποστολική. Καί συγκεκριμένα:

Βασιλική, ἐπειδὴ ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος ὄχι μόνο βασιλιάς τῶν Ρωμαίων ὑπῆρξε, ἀλλά καί ὁ πρῶτος χριστιανός αὐτοκράτωρ, μέ τρόπο μάλιστα πού ἔχει τά στοιχεῖα τῆς «ἐλέφ Θεοῦ» βασιλείας, ὅπως στή συνέχεια θά ἐκθέσουμε.

Οἰκογενειακή, διότι τήν ἴδια μέρα τιμῶνται ἡ μητέρα Ἐλένη καί ὁ γιός της Κωνσταντῖνος. Ὑμνεῖται ἡ μητέρα πού συνετέλεσε ἀποφασιστικά ὁ αὐτοκράτορας γιός της ἀπό εἰδωλόατρης πού ἦταν νά γίνει χριστιανός καί μέ τήν ὅλη δράση του νά εὐεργετήσῃ τόν μέχρι τότε διωκόμενο Χριστιανισμό. Εἶναι τέλος καί ἑορτή

Ἀποστολική, ἀφοῦ ἀμφότεροι οἱ ἅγιοι δικαίως ὀνομάστηκαν ἀπό τήν Ἐκκλησία ἰσαπόστολοι, ἐπειδὴ ὁ μὲν Κωνσταντῖνος μέ τό διάταγμα τοῦ ἔτους 313 σταμάτησε τοὺς ἐναντίον τοῦ Χριστιανισμοῦ διωγμούς καί χάρισε στήν ἀπέραντη αὐτοκρατορία τό δικαίωμα τῆς ἀνεξιθρησκείας, ἡ δέ μητέρα του Ἐλένη μέ τήν ὅλη ζωή καί δράση της (εὐρεση τοῦ τιμίου Σταυροῦ, ἀνέγερση χριστιανικῶν ναῶν κλπ.) συνετέλεσε μαζί μέ τό γιό της στή διάδοση τῆς νέας Πίστεως μεταξύ τῶν εἰδωλολατρῶν, ὡς ἄλλος ἀπόστολος. Γι' αὐτό καί ἡ Ἐκκλησία μας τιμᾷ καί γεραίρει τόν ἅγιο Κωνσταντῖνο ὡς «τόν ἐν βασιλεῦσιν ἀπόστολο» τοῦ Κυρίου, ἀπονέμει δέ παρόμοια εὐσημα καί στήν ἁγία μητέρα του.

Ὁ βίος του

Ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος (πλήρης τίτλος του στα λατινικά: Imperator Caesar Flavius Valerius Constantinus Augustus δηλαδή Αὐτοκράτωρ Καῖσαρ Φλάβιος Βαλέριος Κωνσταντῖνος Αὐγούστος), γεννήθηκε στή Ναϊσσό ἢ Νίσσα τῆς Μοισίας (σημερινή Nis τῆς Σερβίας), κατά τήν ἐπικρατέστερη ἐκδοχή ὄχι πρὶν τό ἔτος 280. Γονεῖς του ἦταν ὁ καίσαρας Κωνσταντῖνος Α' ὁ

Χλωρός και ἡ Ἑλένη, μετέπειτα ἀγία πού τιμᾶται μαζί μέ τόν Κωνσταντίνο. Ἐνῶ ἡ καταγωγή τοῦ πατέρα του ἦταν εὐγενική - ὑπῆρξε ἀνεψιός τοῦ αὐτοκράτορα Κλαυδίου τοῦ Β΄ -, ἡ μητέρα του εἶχε φτωχική και ταπεινή καταγωγή, ὅπως θά ἀναφερθεῖ στή συνέχεια.

Ἐπειδή ὁ πατέρας του χῶρισε τήν Ἑλένη και νυμφεύθηκε τή θετή κόρη τοῦ Μαξιμιανοῦ Ἡρακλέους, ὀνόματι Θεοδώρα, ὁ μικρός Κωνσταντίνος μεγάλωσε και διαπαιδαγωγήθηκε στά ἀνάκτορα τοῦ Διοκλετιανοῦ, πού ὑπῆρξε φοβερός διώκτης τῶν χριστιανῶν, καθὼς και τοῦ Γαλερίου, στή Νικομήδεια, ὅπου ἦταν σχεδόν κρατούμενος αὐτῶν τῶν αὐτοκρατόρων.

Ὅταν τό ἔτος 284 ὁ Διοκλετιανός ἀνακηρύχθηκε αὐτοκράτορας, διαίρεσε τήν ἀχανή ρωμαϊκή αὐτοκρατορία στό ἀνατολικό και στό δυτικό τμήμα, μέ ἀντίστοιχες πρωτεύουσες τή Νικομήδεια και τά Μεδιόλανα (Μιλάνο). Αὐτοκράτορας στήν Ἀνατολή ἔμεινε ὁ ἴδιος, στή Δύση ὁ φίλος του Μαξιμιανός Ἀρκούλιος, ἔχοντας ὡς βοηθούς τό γαμπρό του Μαξιμιανό Γαλέριο στή Νικομήδεια και τόν Κωνσταντίνο Α΄ τό Χλωρό στή Γαλατία, Βρετανία και Ἰσπανία. Αὐτούς τούς δύο ὀνόμασε Καίσαρες. Τότε πίεσε και τόν Κωνσταντίνο, πατέρα τοῦ Κωνσταντίνου, νά χωρί-

σει τή γυναίκα του Ἑλένη, γιά νά μὴ ἔχει νομικό κώλυμα ν' ἀνέβει στό ὕψιστο ἀξίωμα, ἐπειδή ἀπαγορευόταν νά γίνει αὐτό ἂν δέν εἶχε σύζυγο εὐγενικῆς καταγωγῆς.

Τήν 1η Μαΐου τοῦ ἔτους 305 οἱ Διοκλετιανός και Μαξιμιανός παραιτήθηκαν ἀπό τό ἀξίωμά τους και ὁ Κωνσταντίνος Α΄ ὁ Χλωρός, ὄντας αὐγουστος στό δυτικό τμήμα τοῦ κράτους, κάλεσε πλησίον του τό γιό του Κωνσταντίνο, τόν ὁποῖο ὁ στρατός ἀνακήρυξε αὐτοκράτορα κατά τό ἐπόμενο ἔτος (306), πού πέθανε ὁ πατέρας του. Τρεῖς μῆνες ἀργότερα (Ὀκτώβριος τοῦ 306) ἀνακηρύχθηκε αὐτοκράτορας και ὁ Μαξέντιος, γιός τοῦ Μαξιμιανοῦ, ἐνῶ στήν Ἀνατολή αὐτοκράτορας ἔγινε ὁ Γαλέριος.

Μαξέντιος, Μαξιμιανός και Κωνσταντίνος συμμάχησαν κατά τοῦ Γαλερίου, ἀλλά πατέρας και γιός σύντομα διαφώνησαν μεταξύ τους και ὁ Μαξιμιανός βρῆκε καταφύγιο στό γαμπρό του Κωνσταντίνο στή Γαλατία. Καί ἐκεῖ ὅμως δέν ἄργησε νά ἐπιδοθεῖ σέ μηχανορραφίες, νά συλληφθεῖ γι' αὐτό, νά φυλακισθεῖ και νά θανατωθεῖ τό ἔτος 310.

Ἡ ἐποχή ἦταν ιδιαίτερα ταραγμένη. Οἱ ἀνταγωνισμοί μεταξύ αὐτοκρατόρων και αὐγούστων σκληροί. Συμμαχίες κανονίζονταν και διαλύονταν,

ανάλογα μέ τίς βλέψεις καί τά έκάστοτε συμφέροντα τῶν πρωταγωνιστῶν. Ἔτσι, ὅταν πέθανε ὁ Γαλέριος (311), ὁ αὐγουστος Λικίνιος καί ὁ καίσαρας Μαξιμίνος στήν Ἀνατολή διαφώνησαν. Ὁ Μαξιμίνος συμμάχησε μέ τό Μαξέντιο, ὁ Λικίνιος νυμφεύθηκε τή θετή ἀδελφή τοῦ Κωνσταντίνου καί προσέγγισε τόν κουνιάδο του. Ἡ σύγκρουση βρισκόταν πρό τῶν πυλῶν. Ἔτσι, τήν ἀνοιξη τοῦ 312 ὁ Κωνσταντίνος νίκησε στή μάχη τῆς Μουλβίας γέφυρας, κατά τήν ὁποία ὁ Μαξέντιος βροῖκε καί τό θάνατο, ἐνῶ ὁ ἴδιος ἀνακηρύχθηκε ἀπό τή Σύγκλητο τῆς Ρώμης πρῶτος αὐγουστος.

Τό Φεβρουάριο τοῦ ἐπόμενου ἔτους 313 ὁ Κωνσταντίνος καί ὁ γαμπρός του Λικίνιος συναντήθηκαν στά Μεδιόλανα (Μιλάνο) κι ἐξέδωσαν ἀπό κοινοῦ τό «ἔδικτον τοῦ Μεδιολάνου» (βλέπε σέ ἐπόμενες σελίδες). Μετά τήν ἐπιστροφή τοῦ Κωνσταντίνου στή Γαλατία, ξέσπασε ὁ πρῶτος πόλεμος μεταξύ αὐτοῦ καί τοῦ Λικινίου. Ὁ Λικίνιος ἠττήθηκε στή μάχη κοντά στό Σίρμιο, ὁ Κωνσταντίνος ὑπήγαγε στήν ἐξουσία του τή μεγάλη περιοχή τοῦ Ἰλλυρικοῦ καί ἔγινε κύριος τῆς μισῆς αὐτοκρατορίας. Ὅταν τό ἔτος 321 κήρυξε νέο διωγμό κατά τῶν χριστιανῶν, ὁ Κωνσταντίνος ἐκστράτευσε ἐναντίον τοῦ Λικινίου τόν ὁποῖο νίκησε στήν Ἀδριανούπολη (τό 323), ἀργότερα στή

Χρυσόπολη τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καί τόν ἀπέκλεισε στή Νικομήδεια ὅπου καί θανατώθηκε (324).

Μετά λοιπόν ἀπό διαιρέσεις τῆς αὐτοκρατορίας πού κράτησαν σαράντα ὀλόκληρα χρόνια (284-324), σκληροῦς ἀνταγωνισμούς, μηχανορραφίες, μάχες κλπ. μεταξύ αὐτοκρατόρων, αὐγούστων καί καισάρων, ὁ Κωνσταντίνος ἦταν πλέον μοναδικός αὐτοκράτορας σ' Ἀνατολή καί Δύση.

Αὐτή ὑπῆρξε ἡ στρατιωτική του δράση. Γιά τήν πολιτική καί θρησκευτική του πορεία θά ἀσχοληθοῦμε πιό κάτω, ἀφοῦ σημειώσουμε λίγα λόγια γιά τή μητέρα του:

Ἡ ἁγία Ἑλένη (τό πλήρες ὄνομά της στά λατινικά ἦταν Flavia Iulia Helena Augusta), εἶχε πολύ ταπεινή καταγωγή, καθώς ἤδη σημειώσαμε. Ὁ ἅγιος Ἀμβρόσιος μάλιστα, ἐπίσκοπος Μεδιολάνου, τήν χαρακτηρίζει «stabularia», γυναίκα δηλαδή πού ὁ μετέπειτα ἄντρας της Κωνσταντίνος ὁ Χλωρός τήν εἶχε πάρει μαζί του ὡς παλλακί-

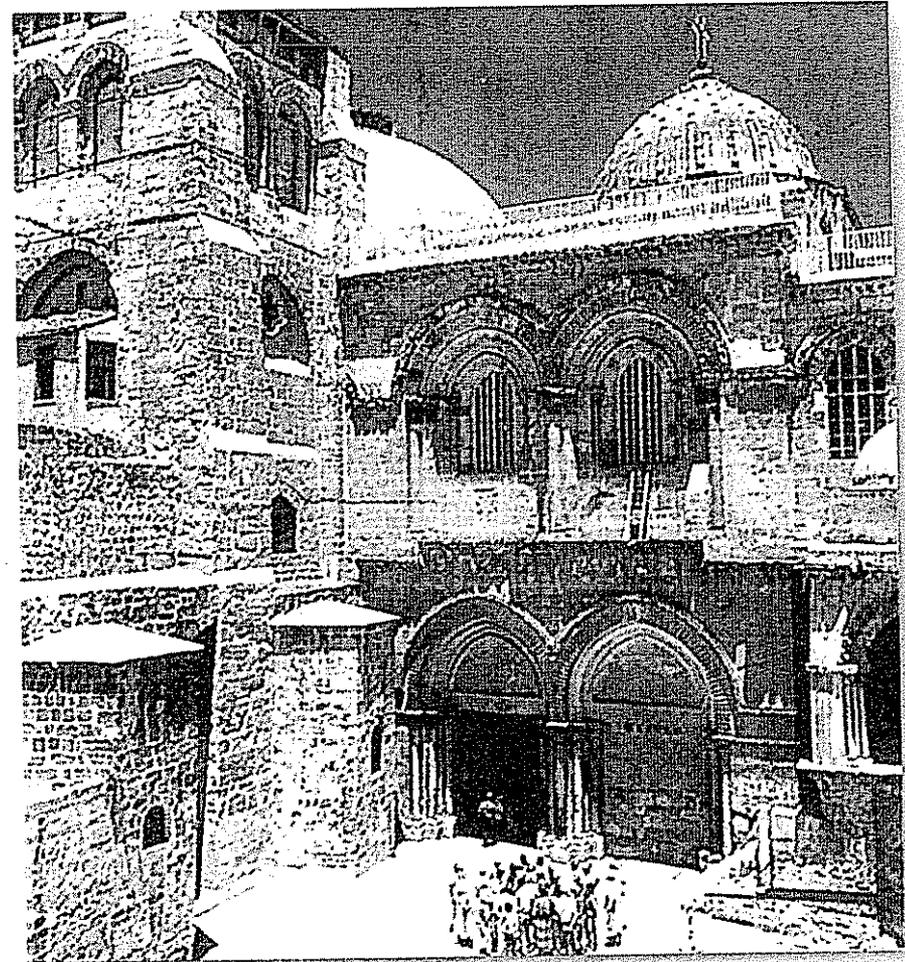

δα, όταν ακόμα ήταν αξιωματικός του ρωμαϊκού στρατού στην περιοχή του Δούναβη.

Η αγία Έλενη γεννήσε από τό γάμο της μέ τόν Κωνστάντιο τό γιό τους Κωνσταντίνο, αλλά πέντε χρόνια αργότερα, όταν ό άντρας της ύψώθηκε από τό Διοκλιτιανό στό άξίωμα του καίσαρα, διέλυσε τό γάμο τους και όπως αναφέραμε ήδη νυμφεύθηκε τή Θεοδώρα, κόρη του αυτοκράτορα Μαξιμιανού, για νά έχει ακώλυτη εξέλιξη.

Έκτοτε ή Έλενη άφοσιώθηκε στην άνατροφή του μικρού Κωνσταντίνου, τόν όποιο γαλούχησε μέ τάνάματα της μέχρι τότε διωκόμενης, αλλά δυναμικής και άναγεννητικής χριστιανικής Πίστης, χωρίς όμως νά βαπτιστεί ακόμα. Και καθώς ήταν έπόμενο, ό γιός της τιμούσε πολύ τή μητέρα του, πράγμα πού έδειξε μέ διάφορες σημαντικές ενέργειές του, όπως μέ τό ότι της άπένειμε τόν τίτλο της αύγούστας, χάραξε τή μορφή της σέ νομίσματα και έδωσε τό όνομά της σέ μιά πόλη της Βιθυνίας, τήν Έλενόπολη.

Η ευσέβεια της Έλενης έκδηλώθηκε μέ πολλές άγαθοεργίες και κυρίως μέ τήν άνέγερση χριστιανικών ναών. Συγκεκριμένα, καθώς αναφέρουν οί έκκλησιαστικοί ιστορικοί της έποχής εκείνης, στή Ρώμη έχτισε τή βασιλική του Τιμίου Σταυρού, στην Κωνσταντινούπολη μαζί μέ τό γιό της Κων-

Τό κτιριακό συγκρότημα του ναού της Άναστάσεως (Παναγίου Τάφου).
Άπό τό βιβλίο ΠΑΝΟΡΑΜΑ 20 ΑΙΩΝΩΝ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΥ,
του Εύαγγέλου Π. Λέκκου, έκδ. Άποστολική Διακονία.

σταντίνο τή βασιλική τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων, στή Βηθλεέμ τό ναό τῆς Γεννήσεως, στό Ὅρος τῶν Ἐλαιῶν τή βασιλική τῆς Γεθσημανῆ, ἐνῶ στούς δικούς της χρόνους ἀποδίδεται καί ἡ ἀνέγερση τοῦ ναοῦ τῆς Ἀναστάσεως (Παναγίου Τάφου) στήν Ἱερουσαλήμ.

Σημαντικότερη ὑπῆρξε καί ἡ ἀναζήτηση καί ἀνεύρεση τοῦ Τιμίου Σταυροῦ, γιά τήν ὁποία θά γίνει λόγος πιο κάτω.

Ἡ ἀγία Ἑλένη κλήθηκε ἀπό τήν παρούσα στήν αἰώνια ζωή γύρω στό ἔτος 335. Ἐκλείσε τά μάτια της στήν Κωνσταντινούπολη, ἀλλ' ὅπως ἀναφέρει ὁ ἱστορικός Εὐσέβιος, τό λείψανό της μεταφέρθηκε στή Ρώμη ὅπου καί ἐτάφη στό μαυσωλεῖο Tor Pignattara, μέσα σέ μεγαλοπρεπή σαρκοφάγο, πού βρέθηκε ἀργότερα ἐκεῖ καί φυλάσσεται σήμερα στό Μουσεῖο τοῦ Βατικανοῦ.

Ἡ πολιτική καί θρησκευτική δράση τοῦ Κωνσταντίνου

Ἐναφέρθηκαν ἤδη βασικά σημεῖα τῆς στρατιωτικῆς δράσης τοῦ Κωνσταντίνου μέχρι τήν ἐπικράτησή του στό ἀνατολικό καί δυτικό τμήμα τῆς ἀχανοῦς τότε ρωμαϊκῆς

αὐτοκρατορίας, ἡ ὁποία περιλάμβανε ὅλες τίς γύρω ἀπό τή Μεσόγειο περιοχές καί ἐκτεινόταν μέχρι τή Βρεταννία, τήν κεντρική Εὐρώπη, τή σημερινή Μέση Ἀνατολή καί τή Βόρεια Ἀφρική. Ἀξίζει νά ἐπισημάνουμε τώρα τά σημαντικότερα θέματα πού ἔχουν νά κάνουν μέ τήν πολιτική καί θρησκευτική δράση του.

Εἶναι γνωστό ὅτι ἡ γενική κατάσταση πού ἐπικρατοῦσε στή Δύση, ὅταν ἀνέλαβε τά καθήκοντα καί τήν ἐξουσία τοῦ αὐτοκράτορα (306), δέν ἦταν τέτοια πού νά εὐνοεῖ μιά πολιτική ὑπέρ τῶν χριστιανῶν. Διότι αὐτοί ἀφενός ἦταν τότε ἡ μειοψηφία, ἀφετέρου δέν εἶχαν ἀνάμιξη στίς πολιτικοστρατιωτικές ἔριδες καί συγκρούσεις γιά τόν ἔλεγχο τῆς ἐξουσίας. Οἱ περισσότεροι κάτοικοι τῆς Δύσης εἶχαν ἀκόμα ἀντιχριστιανική στάση καί ἐπομένως ὁ Κωνσταντίνος δέν εἶχε λόγο νά ἐπιφέρει στό σύστημα διοίκησης ἀλλαγές ὑπέρ τῶν χριστιανῶν πού θά προκαλοῦσαν ἀντιδράσεις τῆς πλειοψηφίας τῶν ὑπηκόων τῆς αὐτοκρατορίας του.

Ἐκεῖνο πού ἐπέδρασε ἀποφασιστικά στή μεταστροφή τοῦ Κωνσταντίνου ὑπῆρξε τό θαυμαστό γεγονός «*τοῦ ἐν τῷ οὐρανῷ φανέντος σημείου τοῦ Τιμίου Σταυροῦ*», λίγο πρὶν τή σύγκρουση τῶν στρατευμάτων του μέ τό στρατό τοῦ

αυτοκράτορα Μαξεντίου κοντά στη Μουλβία γέφυρα, τό έτος 312. Τό περιστατικό αναφέρουν οί Λακτάντιος, Ευσέβιος, Σωκράτης, Σωζομένος, Φιλοστόργιος, Γελάσιος, περιγράφει δέ ό έκκλησιαστικός ιστορικός Πάμφιλος, επίσκοπος Καισαρείας, πού ήταν σύγχρονός του, ως εξής:

Διεξάγοντας ό Κωνσταντίνος πόλεμο κατά του τυράννου Μαξεντίου, επειδή αυτός μεταχειριζόταν μέ επιμέλεια στη διάρκεια τών πολεμικών προετοιμασιών τά ειδωλολατρικά ιερά και πίστευε στις υπερφυσικές δυνάμεις τους, συνειδητοποίησε ότι δέν έπρεπε νά στηρίζεται μόνο στην ανθρώπινη δύναμη. Έπειδή μάλιστα άρκετοί από τούς τελευταίους ειδωλολάτρες ήγεμόνες πού βασίστηκαν στις δικές τους δυνάμεις καταστράφηκαν στους πολέμους, και επειδή ό πατέρας του λάτρευε ένδόμυχα τό Θεό τών χριστιανών και είχε καλό τέλος τής βασιλείας του, αποφασίζει και ό Κωνσταντίνος νά προσφύγει στό Θεό.

Τή στιγμή μάλιστα πού σκέφτονταν αυτά και τά χείλη του επικαλούνταν προσευχητικά τό Θεό του πατέρα του ως συνεργό και βοηθό του, ξαφνικά φάνηκε ένα παράδοξο θεϊκό σημάδι:

Κατά τίς μεσημβρινές ώρες τής ημέρας και ένώ έγερνε ό ήλιος, είδε μέ τά ίδια τά μάτια του στον ούρανό, πάνω από τόν ήλιο, νά σχηματίζεται

ένα φωτεινό τρόπαιο του Σταυρου και πάνω του μία επιγραφή πού έλεγε: τούτω νικά. Μπροστά στό θέαμα τούτο κατέλαβε θαυμασμός τόσο τόν ίδιο όσο και τούς στρατιώτες πού έξεστράτευαν μαζί του. Απορώντας δέ για τό ποιά σημασία έχει τό φαινόμενο αυτό και σκεπτόμενος διαρκώς, όταν νύχτωσε κοιμήθηκε και είδε στό όνειρό του τό Χριστό του Θεού, μαζί και τό τρόπαιο πού εμφανίστηκε στον ούρανό. Ο Χριστός του υπέδειξε νά κατασκευάσει όμοίωμα εκείνου του

Μινιατούρα πού εικονίζει τόν Μέγα Κωνσταντίνο έφιππο.
(Έργο του 855).

σταυροῦ καί νά τό χρησιμοποιήσει ὡς ἀήττητο
τρόπαιο καί ὄπλο προστασίας ἐναντίον τῆς δύ-
ναμης τοῦ ἐχθροῦ.

Ἀμέσως ὁ Κωνσταντῖνος ὑπάκουσε καί μιμούμε-
νος τό σημεῖο πού ἐμφανίστηκε στόν οὐρανό, κα-
τασκεύασε τή λαμπρή σημαία τοῦ Σταυροῦ, πού
ὀνομάστηκε λάβαρο [labarum, δηλ. βασιλικό σῆμα],
πάνω στό ὁποῖο μαζί μέ τόν Σταυρό ἔβαλε καί τό
μονόγραμμα τοῦ ὀνόματος τοῦ Χριστοῦ (Χ).

Ἀκολούθησε ἡ σύγκρουση μέ τά στρατεύμα-
τα τοῦ Μαξεντίου καί ἡ νίκη τοῦ Κωνσταντίνου
(28 Ὀκτωβρίου τοῦ 312). Ὁ ὁποῖος ἔστησε τόν
ἀνδριάντα του στή Ρώμη, κρατώντας στό δεξί χέρι
τό σημεῖο τοῦ Σταυροῦ, μέ τήν ἐξῆς ἐπιγραφή:
*Τούτω τῷ σωτηριῶδει σημείῳ τῷ ἀληθεῖ ἐλέγχω
τῆς ἀνδρείας τήν πόλιν ἡμῶν ζυγοῦ τυραννικοῦ
διασωθεῖσαν ἠλευθέρωσα· ἔτι μήν καί τήν Σύγκλη-
τον καί τόν Δῆμον Ρωμαίων τῇ ἀρχαίᾳ ἐπιφανείᾳ
καί λαμπρότητι ἐλευθερώσας ἀποκατέστησα.*

Σέ πολλά ἐπίσης σημεία τῆς Ρώμης διέταξε νά
στηθεῖ ὁ Τίμιος Σταυρός, ἐνῶ ἐλευθέρωσε φυλα-
κισμένους χριστιανούς καί ἐπανέφερε ἐκείνους
πού ἦταν ἐξόριστοι.

Οἱ συνθηκῆκες πλέον ἔδειχναν νά ὀριμάζουν
πρός τήν κατεύθυνση νά θεσπιστεῖ ἡ ἀνεξι-
θρησκεία καί ἡ ὀριστική παύση τῶν διωγμῶν

κατά τῶν χριστιανῶν. Τοῦτο ἐπετεύχθη μέ τήν
ἔκδοση τοῦ «ἐδίκτου –διατάγματος– τοῦ Μεδιο-
λάνου». Τό ἱστορικό τοῦ σημαντικοῦ αὐτοῦ γεγο-
νότος ἔχει ὡς ἐξῆς:

Τόν Ἰανουάριο τοῦ ἔτους 313 στό Μεδιό-
λανο (Μιλάνο) τῆς βόρειας Ἰταλίας ὁ βασι-
λιάς τοῦ ἀνατολικοῦ τμήματος τῆς ρωμαϊκῆς
αὐτοκρατορίας νυμφεύθηκε τήν Κωνσταντία,
ἀδελφή τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου. Ὁ Λικί-
νιος ὑποσχέθηκε νά σταματήσει τούς κατά τῶν
χριστιανῶν διωγμούς στήν Ἀνατολή καί συμφώ-
νησε μέ τόν Κωνσταντίνο στήν ἔκδοση αὐτοῦ
τοῦ διατάγματος, μέ βάση τό ὁποῖο διακηρύ-
χθηκε ἡ ἀνεξιθρησκεία (δηλαδή νά πιστεῦει
κανείς ὅ,τι θέλει) καί ἡ ἐλευθερία τῆς συνειδή-
σεως. Ἡ χριστιανική Ἐκκλησία μπορούσε πλέον
νά κινεῖται ἐλεύθερα, ἀφοῦ καταργήθηκαν οἱ
κατά τῶν χριστιανῶν νόμοι. Οἱ τόποι λατρείας
ἐπεστράφησαν στους πιστούς, χωρίς ὑποχρέωση
ἐξαγορᾶς, ἐνῶ ὅσοι εἶχαν περιέλθει σέ ἰδιῶτες,
αὐτοί θά δικαιοῦνταν κρατική ἀποζημίωση.

Ὁ Κωνσταντῖνος ὁμως εὐεργέτησε τήν Ἐκ-
κλησία καί μέ πολλά μεταγενέστερα διατάγματα
καί ἄλλες ρυθμίσεις, σαφῶς ἐπηρεασμένες ἀπό
τό χριστιανικό πνεῦμα καί τή διδασκαλία τοῦ
Εὐαγγελίου, ὅπως:

✠ Αναγνώρισε τὴν ἡμέρα τῆς Κυριακῆς ὡς ἡμέρα ἀργίας, ὅπως καὶ ἄλλων μεγάλων ἑορτῶν (ἑβδομάδα Πάσχα κλπ.).

✠ Θέσπισε νὰ εἶναι οἱ ἐκκλησίες ἱκανές νὰ δέχονται περιουσιακὰ στοιχεῖα ἀπὸ διαθῆκες.

✠ Κατέστησε ὑποχρεωτικὴ τὴν δαιτησίαν τῶν ἐπισκόπων, ἔστω καὶ ἂν τὸ ζητοῦσε ὁ ἕνας ἀπὸ τοὺς δύο διαδίκους, ἢ δὲ ἀπόφαση δὲν μποροῦσε νὰ ἐκκληθῆι στὴν πολιτικὴ δικαιοσύνη.

✠ Ἔδωσε προνόμια καὶ δῶρα στοὺς ναοὺς τῆς Ρώμης καὶ ἄλλων περιοχῶν, ἐνῶ κανόνισε νὰ ἔχουν χορηγίες ἀπὸ τὸ κρατικὸ ἢ αὐτοκρατορικὸ ταμεῖο γιὰ τὴν φροντίδα τῶν φτωχῶν.

✠ Ἀπαγόρευσε τὴν βλασφημία τοῦ Χριστοῦ καὶ ἐπέβαλε αὐστηρές κυρώσεις στοὺς παραβάτες.

✠ Κατάργησε τὴν ποινὴ τῆς σταύρωσης, τοὺς ἀγῶνες τῶν μονομαχιῶν, τὸ στιγματισμὸ τῶν καταδίκων μὲ σημάδια στὸ πρόσωπο, τίς ποινές κατὰ τῆς ἀγαμίας ἢ τῆς χηρείας.

✠ Αναγνώρισε στὴν Ἐκκλησίαν νομικὴ προσωπικότητα καὶ καθιέρωσε ἐπίσημες σχέσεις μὲ τὸ κράτος.

✠ Χάραξε τὸ σταυρὸ (μὲ ἴσες πλευρές) στὰ νομίσματα.

✠ Ἔχτισε πολλοὺς καὶ μεγαλοπρεπεῖς ναοὺς σὲ διάφορες πόλεις τῆς αὐτοκρατορίας του.

Ἡ σύγκληση τῆς Α΄ οἰκουμενικῆς Συνόδου

Κατὰ τὴν περίοδο πού λαμβάνουν χώρα τὰ γεγονότα καὶ οἱ ἐξελίξεις μὲ ἐπίκεντρο καὶ πρωταγωνιστὴ τὸ Μεγάλον Κωνσταντῖνον, διάφοροι ἐκκλησιαστικοὶ ἄντρες ἀσχολήθησαν μὲ τὸ ζήτημα τῆς θεότητος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ διετύπωσαν ἀπόψεις πού ἀμφισβητοῦσαν ὄχι μόνον τὴν θεότητά του ἀλλὰ καὶ τὴν τριαδικότητα τοῦ Θεοῦ.

Ὁ πλέον συστηματικὸς πολέμιος τῆς θεότητος τοῦ Χριστοῦ ὑπῆρξε ὁ Ἄρειος, πρεσβύτερος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀλεξανδρείας. Τὸ ἔτος 318 περίπου ἐξέφρασε τὴν γνώμη ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἦταν κτίσμα (δημιούργημα) τοῦ Θεοῦ καὶ ἐπομένως ὑπῆρξε χρόνος κατὰ τὸν ὁποῖον ὁ Υἱὸς οὐκ ἦν (δὲν ὑπῆρχε), ἐνῶ δὲν ἦταν καὶ ὁμοούσιος πρὸς τὸν Θεό-Πατέρα. Ἄν καὶ ὁ Ἄρειος καθαιρέθηκε ἀπὸ τὸν Ἀλεξανδρείας Ἀλέξανδρον καὶ καταδικάστηκε γιὰ τὴν διδασκαλίαν του αὐτὴ ἀπὸ τὴν τοπικὴ Σύνοδον, λόγῳ τοῦ κύρους καὶ τῆς μόρφωσός του πέτυχε νὰ προσελκύσει σημαίνοντα πρόσωπα ὡς ὀπαδούς του, μὲ ἀποτέλεσμα ἡ ἀρειανικὴ διδασκαλία νὰ ταραξῆ τὴν Ἐκκλησίαν ἐπὶ πολλὰ χρόνια. Ἐριδες ἀνέκυψαν μεταξὺ ἐπισκόπων, πρεσβυτέρων, μοναχῶν καὶ πολιτικῶν προσώπων, καθ' ὃν χρό-

νο και ἄλλα ζωτικά για τήν Ἐκκλησία ζητήματα – ὅπως ἡ ἔριδα για τή γιορτή τοῦ Πάσχα– ἀνέμεναν τή λύση τους.

Ἔτσι λοιπόν ὁ αὐτοκράτορας Κωνσταντῖνος ὁ Μέγας συγκάλεσε τό ἔτος 325 μεγάλη Σύνοδο, στή Νίκαια τῆς Βιθυνίας, στήν ὁποία πῆραν μέρος 318 πατέρες. Κατά τίς ἐργασίες της, πολλές ἀπό τίς ὁποῖες παρακολούθησε καί ὁ ἴδιος, διέπρεψαν οἱ Ἀντιοχείας Εὐστάθιος, Ἀλεξανδρείας Ἀλέξανδρος, Κορδοῦνης Ὅσιος, Τριμυθοῦντος Σπυρίδων καί κυρίως ὁ τότε διάκονος Ἀθανάσιος, μετέπειτα ἀρχιεπίσκοπος Ἀλεξανδρείας ὁ Μέγας. Οἱ ἀποφάσεις τῆς Α΄ αὐτῆς οἰκουμενικῆς Συνόδου ὑπῆρξαν πολύ σημαντικές για τήν Ἐκκλησία καί τήν αὐτοκρατορία, διότι:

✠ Καθορίστηκε νά ἐορτάζεται τό Πάσχα ἀπ' ὅλες τίς Ἐκκλησίες τήν πρώτη Κυριακή μετά τήν πανσέληνο τῆς ἐαρινῆς ἰσημερίας.

✠ Θεσπίστηκε ὅτι ὁ Υἱός εἶναι ὁμοούσιος τῷ Πατρί, τό δεύτερο πρόσωπο τῆς Ἁγίας Τριάδος, πού ἐγεννήθη ἐκ τοῦ Πατρός πρό πάντων τῶν αἰῶνων καί δέν εἶναι κτίσμα τοῦ Θεοῦ-Πατρός.

✠ Ἀναθεματίστηκε ὁ Ἄρειος καί ὅσοι ὑποστηρίζουν τίς ἀπόψεις του.

✠ Τέθηκε τέρμα στό νοουατιανό καί τό μελιτιανό σχίσμα.

Ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος ἐν μέσω τῶν πατέρων τῆς Συνόδου.

✠ Ἀποσοβήθηκε ἡ καθιέρωση τῆς ὑποχρεωτικῆς ἀγαμίας τῶν κληρικῶν, μετά ἀπό τή σοφή ἐπέμβαση τοῦ Παφνουτίου.

✠ Θεσπίστηκαν 20 ἱεροί κανόνες.

✠ Συντάχθηκαν τά πρῶτα 7 ἄρθρα τοῦ Συμβόλου τῆς Πίστεως («Πιστεύω...»).

Ίδρυση καὶ οἰκοδόμηση τῆς Κωνσταντινούπολης

Μέ τή γνώση πού εἶχε ὁ Κωνσταντῖνος τόσο ἀπό τό δυτικό ὅσο καί ἀπό τό ἀνατολικό τμήμα τῆς αὐτοκρατορίας του, ἔκρινε ὅτι τό μέλλον τῆς βρισκόταν στήν Ἀνατολή. Γι' αὐτό καί ἀποφάσισε νά μεταφέρει τήν ἔδρα τῆς, ἀφήνοντας τή Ρώμη. Ἀρχικά σκέφθηκε τή Θεσσαλονίκη, ἀργότερα τή Χαλκηδόνα, ὅμως κατέληξε νά χτίσει νέα πόλη στό σημεῖο πού βρίσκεται καί σήμερα ἡ Κωνσταντινούπολη, ἓνα σημεῖο δηλαδή πού ἐνώνει Ἀνατολή καί Δύση, καί ὅπου ἄλλοτε οἱ κάτοικοι τῶν Μεγάρων εἶχαν χτίσει τό Βυζάντιο.

Ἡ φιλοδοξία του ἦταν νά ιδρύσει μιά περιλαμπρῆ πόλη, ἀνώτερη ἀπό τή Ρώμη. Μέ τή βοήθεια τοῦ πολεοδόμου Εὐφρατᾶ, πού σχεδίασε τή νέα πόλη, ἔθεσε στίς 26 Νοεμβρίου τοῦ ἔτους 326 τόν πρῶτο θεμέλιο λίθο. Καί σέ χρόνο ταχύτατο ἔκανε καί τά ἐγκαίνια, στίς 11 Μαΐου τοῦ 330. Ἡ πόλη πρὸς τιμὴν του ὀνομάστηκε Κωνσταντινούπολη. Σ' αὐτὴν μετέφερε τήν πρωτεύουσα τῆς αὐτοκρατορίας του. Κι αὐτὴ ὑπῆρξε ἐπὶ χίλια καί πλέον χρόνια ἡ πρωτεύουσα τοῦ βυζαντινοῦ κράτους πού διαδέχθηκε τό ρωμαϊκό.

Τὴν πόλη στόλιζαν λαμπροὶ ναοί, ἀνάκτορα μεγαλοπρεπῆ, θέατρα εὐρύχωρα, τείχη προστατευτικά. Στὴ δὲ μεγάλη πλατεία τοῦ Φόρου, ὅπως λεγόταν, ἔστησαν δύο στῆλες: τοῦ Κωνσταντῖνου καί τῆς Ἑλένης, ἐνῶ μεταξύ τῶν στηλῶν τοποθετήθηκε Σταυρός, ἔχοντας ἐπιγραφή –ὅπως ἀναφέρει ὁ ἱστορικός Κων. Παπαρρηγόπουλος– πού ἔλεγε: *Εἰς ἅγιος, εἰς Κύριος, Ἰησοῦς Χριστός εἰς δόξαν Θεοῦ Πατρός. Ἀμήν.*

Τὰ «κωνσταντίνεια» κτίσματα

Υπὸ τὴν ἐπίδραση τῆς χριστιανικῆς πίστεως, σκοπὸς τοῦ Κωνσταντῖνου ἦταν νά ἐνώσει τὴν αὐτοκρατορία, νά ἐπιβάλλει τὴν εἰρήνη καί νά ἀνασυγκροτήσει τὴν κοινωνία μέ βάση τὴ διδασκαλία τοῦ Εὐαγγελίου καί τὴ χριστιανικὴ ἠθική. Θέλησε νά διευκολύνει τὴν Ἐκκλησία καί νά ἐνισχύσει τό κύρος τῆς. Ἐνα μέσο γιὰ τὴν ἐπίτευξη αὐτῶν τῶν σκοπῶν ἔκρινε ὅτι εἶναι καί ἡ ἀνέγερση μνημειακοῦ χαρακτῆρα οἰκοδομημάτων. Γι' αὐτό διέθεσε τοὺς ἀπαιτούμενους οικονομικούς πόρους καί κτίσθηκαν σέ διάφορα σημαντικά κέντρα τῆς αὐτοκρατορίας του σπουδαῖα κτίσματα πού ὀνομάστηκαν «κωνσταντίνεια».

Ἔτσι λοιπόν, στή διάρκεια τῆς μακρᾶς βασιλείας του, ἡ Ρώμη ἀπέκτησε: Τή βασιλική τοῦ Σωτῆρος, μέ βαπτιστήριο καί οἰκία γιά τόν ἐπίσκοπο τῆς πόλης, στό κτῆμα τοῦ αὐτοκράτορα στό Λατερανό. Τό ναό τοῦ Τιμίου Σταυροῦ, σέ κτῆμα τῆς ἁγίας Ἑλένης. Πέντε κοιμητηριακοὺς ναοὺς ἔξω ἀπό τά τείχη, κατά κανόνα πάνω σέ τάφους μαρτύρων. Τήν πεντάκλιτη βασιλική τοῦ Ἁγίου Πέτρου (στό σημεῖο πού βρίσκεται σήμερα ὁ νεότερος ναός του) καί ὅπου πιστευόταν ὅτι ὑπῆρχε ὁ τάφος τοῦ ἀποστόλου. Μικρότερους ναοὺς πρὸς τιμὴν τοῦ ἀποστόλου Παύλου, τοῦ ἁγίου Λαυρεντίου, τῆς ἁγίας Ἀγνῆς κ.ἄ. Στόν Κωνσταντῖνο ἀποδίδονται ἀπό τοὺς εἰδικούς καί οἱ δύο ναοί, σέ ρυθμό βασιλικῆς, τῶν Ἀποστόλων στήν Ἀππία ὁδὸ καί τοῦ ἁγίου Θεοδώρου στήν Ἀκυλνία.

Στήν Ἀνατολή ἀνεγέρσεις ναῶν ἄρχισαν μετὰ τήν ἐπιβολή του στό Λικίνιο. Ὁ ἱστορικός Εὐσέβιος ἀναφέρει ὅτι μόνο στά ἀνάκτορα τῆς Κωνσταντινούπολης ὑπῆρχαν ὀκτώ ναοί, ἡ ἀνέγερση τῶν ὁποίων ἀποδιδόταν στόν Κωνσταντῖνο.

Στή Βηθλεέμ, τήν Ἱερουσαλήμ καί τό ὄρος τῶν Ἐλαιῶν ἔχτισε τοὺς ναοὺς τῆς Γεννήσεως, τῆς Ἀναστάσεως καί τῆς Ἀναλήψεως. Κτίσμα σέ μορφή βασιλικῆς ἀνήγειρε καί στήν περιοχὴ Μαμβροῖ, κοντά στό φρέαρ τοῦ Ἀβραάμ.

Τέλος, ναοὶ αὐτῆς τῆς περιόδου ἀναφέρονται στήν Ἡλιούπολη, τήν Τύρο καί τήν Ἀντιόχεια, ἐνῶ οἱ ἱστορικοὶ κάνουν ἐκτενὴ ἀναφορὰ καί στό Ἀποστολεῖο τῆς Κωνσταντινούπολης ὅπου ἔχτισε καί τό μαυσωλεῖο (τάφο) του.

Περιοριζόμαστε μόνο στά ἐκκλησιαστικῆς φύσης κτίσματα, διότι ὁ Κωνσταντῖνος ἀνήγειρε καί πάρα πολλά ἄλλα, ὅπως δημόσια λουτρά, τείχη, λιμάνια κ.λπ.

Ἡ θέση τοῦ Κωνσταντίνου ἔναντι τῆς Ἐκκλησίας

Υπάρχουν καί ἐκεῖνοι πού ἀμφισβητοῦν τήν ἀγνότητα τῶν προθέσεων καί τῶν κινήτρων τῆς μεταστροφῆς τοῦ Κωνσταντίνου στή χριστιανικὴ πίστη καί τῆς λήψης τῶν εὐεργετικῶν γιὰ τήν Ἐκκλησία μέτρων. Ὑποστηρίζουν ὅτι τό ἔκανε ἀπό συμφέρον, βλέποντας ὅτι οἱ χριστιανοὶ ἦταν ἡ ἀνερχόμενη δύναμη μέσ στήν αὐτοκρατορία.

Ἡ ἄποψη αὐτὴ δέν εὐσταθεῖ. Ἡ μεταστροφή του πρέπει ν' ἀποδοθεῖ ἀφενὸς στήν εὐεργετικὴ ἐπίδραση πού ἀπὸ τήν παιδική του ἡλικία ἀσκούσε σ' αὐτόν ἡ εὐσεβὴς μητέρα του ἁγία

Ἐλένη, ἀφετέρου στό ἐν τῷ οὐρανῷ φανέν σημεῖον καί τήν κλήση καί προτροπή τοῦ Θεοῦ τούτῳ νύκτα, τό ἔτος 312, ὅπως ἤδη ἐκθέσαμε.

Αὐτά τά δύο, ἐπίσης ἡ συνολική ἐκτίμηση τῆς κατάστασης καί ἄλλα ἐπιμέρους γεγονότα, συνετέλεσαν στό νά διαμορφωθεῖ μιά θετική καί ἰδιαίτερα ὑποστηρικτική θέση ἐκ μέρους τοῦ Κωνσταντίνου ἔναντι τῆς Ἐκκλησίας, πού ἐκδηλώθηκε μέ ποικίλους τρόπους, ὅπως ἀναφέραμε. Ἔτσι σταδιακά διαμορφώθηκε ἕνα σύστημα σχέσεων Ἐκκλησίας καί αὐτοκράτορα, πού ὀνομάζεται καισαροπαπισμός. Σύμφωνα μ' αὐτό, ὁ αὐτοκράτορας ἦ ὁ μέ ὅποιοδήποτε ὄνομα ἠγεμόνας, εἶναι ἀρχηγός –κατά κάποιο τρόπο– καί τῆς Ἐκκλησίας. Ὁ Κωνσταντίνος ἰδιαίτερα θεωροῦσε χρέος του νά προστατεύει τά συμφέροντα τῆς Ἐκκλησίας: Συγκαλοῦσε συνόδους, θέσπιζε νόμους, ἀποφάσιζε γιά τό καλό της, ἔχτιζε ναούς.

Ἦταν ὁμως καί πολύ προσεκτικός: Δέν ἐπεδίωκε νά διοικεῖ, ἀλλά νά εὐεργετεῖ τήν Ἐκκλησία. Δέν κανόνιζε τά σχετικά μέ τήν πίστη θέματα, ἀλλά ἀντιμετώπιζε τίς διαιρέσεις καί τά σχίσματα πού προκαλοῦσαν οἱ αἵρετικοί στούς κόλπους της. Ὅπως ἦταν ἐπόμενο, δέν ἀποφεύχθηκαν κάποιες ὑπερβολές, πού κατά ἕνα μέρος ὀφεί-

λονταν στούς ἴδιους τούς ἐπισκόπους. Πολλοί ἀπ' αὐτούς, ἔπειτε ἀπό μιά μεγάλη περίοδο σκληρῶν διωγμῶν ἐκ μέρους ἠγεμόνων, βασιλέων καί αὐτοκρατόρων, ἔβλεπαν ἕναν παντοδύναμο μονοκράτορα Ἀνατολῆς καί Δύσης, νά ἀγαπᾷ καί νά ἐνδιαφέρεται καί νά εὐεργετεῖ τήν Ἐκκλησία. Ἔτσι δέν ἦταν περίεργο πού νόμισαν ὅτι κάθε καλό θά προερχόταν ἀπό τόν αὐτοκράτορα καί, φυσικά, ἔδειξαν σ' αὐτόν ἀπεριόριστη ἀφοσίωση. Συχνότατα ζητοῦσαν τήν παρέμβασή του γιά τή ρύθμιση θεμάτων καί ἔτσι στήν καθ' ἡμᾶς Ἀνατολή εἶναι πλέον παράδοση ὅτι ὁ ἀνώτατος ἄρχων ὀφείλει νά συμπαραστέκεται στήν Ἐκκλησία, τῆς ὁποίας εἶναι καί μέλος.

Ὁ ρόλος ὁμως αὐτός, ὅπως ἦταν φυσικό, εἶχε καί τά μελανά σημεῖα, κυρίως ἐξαιτίας τῆς ἐπίδρασης πού ἀσκοῦσαν στόν Κωνσταντίνο κάποια πρόσωπα τοῦ περιβάλλοντός του. Ἐνα τέτοιο σημεῖο εἶναι τό ἐξῆς: Μετά τήν Α' οἰκουμενική Σύνοδο (325) ἐπηρεάστηκε ἀπό τήν ἀδελφή του Κωνσταντία, σύζυγο τοῦ Λικινίου, καί τόν ἐπίσκοπο Νικομηδείας Εὐσέβιο καί ἔμπλεξε στίς παγίδες τῶν ὀπαδῶν τοῦ Ἀρείου. Ἀποτέλεσμα ἦταν νά δώσει τή συγκατάθεσή του γιά τήν καθάρηση τοῦ ἐπισκόπου Ἀντιοχείας Εὐσταθίου (τό ἔτος 330) καί ἄλλων ἐπισκόπων

πού ἔμεναν προσπλωμένοι στίς ἀποφάσεις τῆς Α΄ οἰκουμενικῆς Συνόδου, ἐνῶ τό 335 διέταξε καί τήν ἀπομάκρυνση τοῦ Μεγάλου Ἀθανασίου ἀπό τόν ἐπισκοπικό θρόνο τῆς Ἀλεξανδρείας καί τήν ἐξορία του. Πάντως εἶναι ἀναμφισβήτητο ὅτι ἡ γενική μέριμνά του ἦταν νά διατηρηθεῖ ἡ ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας.

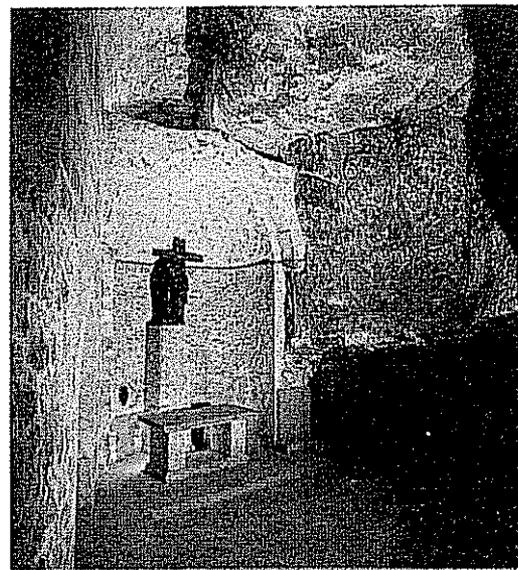
Ἡ εὕρεση τοῦ Τιμίου Σταυροῦ

Σύμφωνα μέ τή σύντομη ἀναφορά στό «Συναξάρι» τῆς 21ης Μαΐου τοῦ «Μηναίου», ὁ Κωνσταντῖνος τήν μητέρα αὐτοῦ Ἑλένην, κατά ζήτησιν τῶν τιμίων ξύλων, ἐν οἷς Χριστός ὁ Θεός ἡμῶν ἐπάγη σαρκί, ἀποστείλας εἰς τά Ἱεροσόλυμα, δι' αὐτῆς ταῦτα ἀνεκομίσαστο, τά μέν ἐν αὐτοῖς τοῖς Ἱεροσόλυμοις καταθεμένης, τά δέ πρὸς βασιλίδα Πόλιν ἀναγαγούσης, ἥτις τήν Κωνσταντινούπολιν καταλαβοῦσα, τόν βίον κατέλυσεν.

Ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος δηλαδή, θέλοντας νά βρεθεῖ ὁ Τιμιος Σταυρός πάνω στόν ὁποῖο καρφώθηκε ὁ Χριστός, ἔστειλε τή μητέρα του Ἑλένη στά Ἱεροσόλυμα. Κι ἐκεῖνη ὅταν τόν βοῆκε ἄφησε τεμάχιά του στά Ἱεροσόλυμα τά δέ ἄλλα τά ἔφερε στήν Κωνσταντινούπολη, ὅπου καί ἐκοιμήθη λίγο

ἀργότερα ἐν Κυρίῳ. Καί νά πῶς ἔχει τό γεγονός ἀναλυτικά.

Ὁ Κωνσταντῖνος χτίζοντας τήν Κωνσταντινούπολη δέν τή στόλισε μόνο μέ ὠραῖα καί μεγαλοπρεπή δημόσια κτίρια καί ναούς. Θέλησε νά τήν ἐμπλουτίσει καί μέ πνευματικούς θησαυρούς. Γι' αὐτό καί ἀνέθεσε σέ ἀξιωματούχους κυρίως τοῦ στρατοῦ –μεταξύ δέ αὐτῶν καί στόν μετέπειτα ἅγιο Ἀρτέμιο– νά συλλέξουν ἀπό διάφορα σημεῖα τῆς ἀπέραντης αὐτοκρατορίας του λείψανα Ἁγίων καί νά τά ἀνακομίσουν στή νέα πρωτεύουσα, τήν Κωνσταντινούπολη. Στά πλαίσια τῆς εὐλαβοῦς αὐτῆς πολιτικῆς του ἔστειλε καί τή

Τό σημεῖο ὅπου εὗρέθη ὁ Τιμιος Σταυρός.

μπέρα του Έλενη στή Ίεροσόλυμα,
για νά βρεῖ τόν Τίμιο Σταυρό.

Ἡ μπέρα του ἀνέλαβε μέ
χαρά τή δύσκολη ἀποστολή.

Ἄλλωστε πάντοτε ἐπιθυμοῦσε

ν' ἀξιωθεί νά μεταβεῖ στους

Ἁγίους Τόπους γιά νά προσκυνήσει
ἐκεῖ ὅπου γεννίθηκε, ἔδρασε, σταυ-
ρώθηκε καί ἀναστήθηκε ὁ Κύριός
μας. Τό ἐγχείρημα τῆς εὑρεσης τοῦ
Τιμίου Σταυροῦ δέν ἦταν καθόλου
εὔκολο. Εἶχαν περάσει ἀπό τή σταύ-
ρωση τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τριακόσια
περίπου χρόνια. Ὁ μικρός λόφος τοῦ

Γολγοθᾶ εἶχε σχεδόν ἐξαφανιστεῖ γιατί οἱ Ἑβραῖοι
–κατά τήν παράδοση– τόν εἶχαν σκεπάσει, γιά νά
μή μποροῦν οἱ χριστιανοί νά ἀνεγείρουν ἐκεῖ ναό
χριστιανικό. Ἀντίθετα οἱ ἴδιοι ἀνήγειραν μικρό
ναό στόν ὁποῖο τοποθέτησαν ἄγαλμα τῆς θεᾶς
τῆς ἀκολασίας, τῆς Ἀφροδίτης.

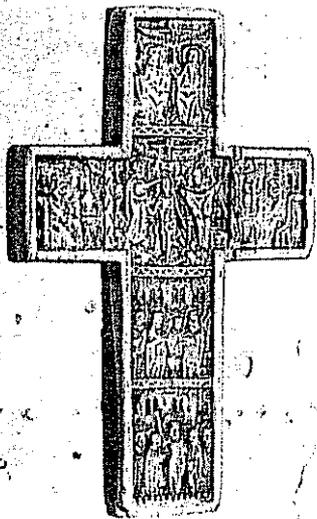
Πάλι κατά τήν παράδοση τό ἀκριβές σημεῖο
ὅπου ἦταν ὁ λοφίσκος τοῦ Γολγοθᾶ καί θαμμέ-
νος ὁ Τίμιος Σταυρός ὑπέδειξε κάποιος Ἑβραῖος
πού λεγόταν Ἰούδας, ἀλλ' εἶχε πιστέψει ὅταν συ-
νέβη τό ἀκόλουθο θαῦμα: Στό σημεῖο κάτω ἀπό
τό ὁποῖο, βαθιά στό χῶμα, βρισκόταν ὁ Σταυ-

Ὁ ναός τῆς Ἀναστάσεως στή Ίεροσόλυμα.

ρός του Κυρίου φύτρωνε ένα μικρό φυτό που μοσχοβολούσε και τό όποιο λεγόταν βασιλικό χόρτο ή βασιλικός. Κι ένώ τό ξεριζωναν εκείνο ξαναφύτρωνε. Η άγία Έλένη μετά άπό θερμή προσευχή ζήτησε νά τής δοθεϊ άπό τόν Θεό σημεϊο. Καί τής δόθηκε: Μικρός σεισμός σημειώθηκε στό σημεϊο εκείνο, άνοιξε ή γη και άπό τό άνοιγμα πρόβαλε ό ευωδιαστός βασιλικός. Ο Ίούδας πίστεψε και έγινε χριστιανός, ή δέ άγία Έλένη έδωσε έντολή νά σκάσουν οί εργάτες στό σημεϊο εκείνο. Δέν άργησαν νά βρεθοϋν οί τρεις Σταυροί: του Χριστου και των συσταυρωθέντων δύο ληστών. Ποιός όμως ήταν του Σωτήρα Κυρίου;

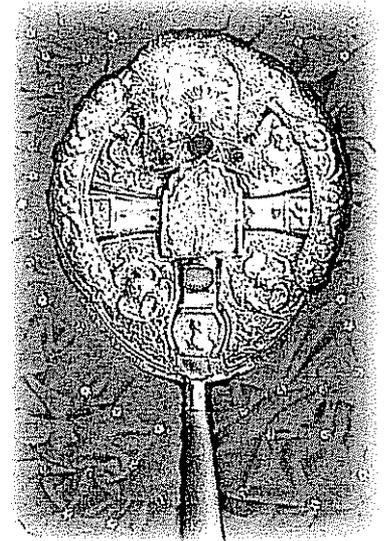
Πάλι κατά την παράδοση που αναφέρουν εκκλησιαστικοί συγγραφείς, ή άπορία λύθηκε με

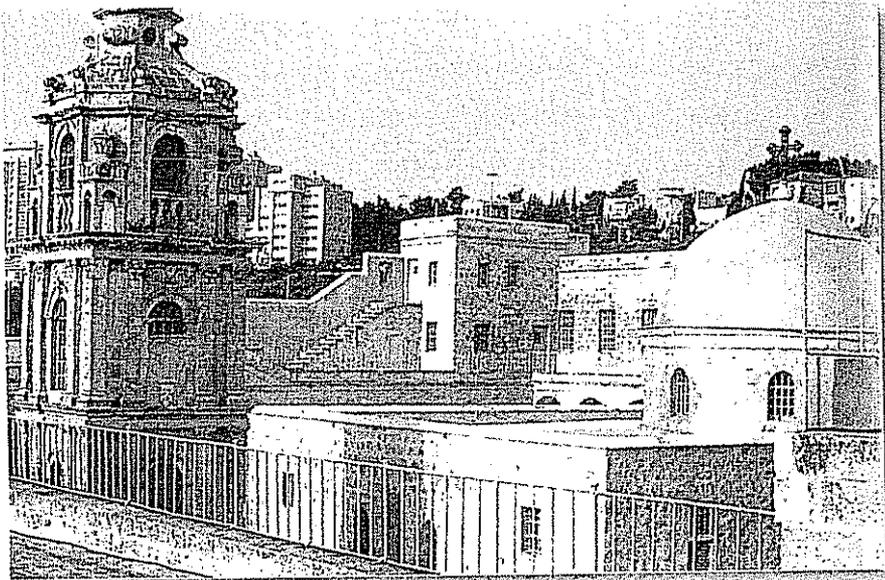

τόν έξής θαυματουργικό τρόπο. Κοντά στό σημεϊο που έγινε ή ανεύρεση των σταυρών βρισκόταν μία βαριά άρρωστη γυναίκα. Ακούμπησαν πάνω της, διαδοχικά, τους δύο σταυρούς χωρίς αποτέλεσμα. Ύστερα έκαναν τό ίδιο και με τόν τρίτο. Και, ώ του

θαύματος, ή άρρωστη έγινε άμέσως καλά. Η άγία Έλένη και οί άλλοι παρόντες κατάλαβαν ότι αυτός ήταν ό Τίμιος Σταυρός. Πολλοί μάλιστα άπό τους Έβραϊους πίστεψαν στό Χριστό και πρώτος μεταξύ αυτών ό Ίούδας, που υπέδειξε τό σημεϊο του Γολγοθά. Βαπτίστηκε και πήρε πλέον τό όνομα Κυριακός. Η δέ Έλένη του άνέθεσε τό έργο της ανεύρεσης και των ήλων (καρφιών) με τά όποια κάρφωσαν τά άχραντα χέρια και τά πόδια του Ίησου πάνω στό ξύλο του Σταυρου. Αποστολή που έφερε σε πέρας, άργότερα δέ έγινε επίσκοπος Ίεροσολύμων και άγιος (τιμάται στις 28 Οκτωβριου).

Η είδηση της εύρεσης του Τιμιου και Ζωοποιου Σταυρου χαροποίησε όλους τους χριστιανούς, ό δέ αυτοκράτωρ Μέγας Κωνσταντίνος επιχορήγησε γενναία και ή μητέρα του άγία Έλένη άνήγειρε στό σημεϊο όπου βρέθηκε ό Σταυρός του Κυρίου τό ναό της Αναστάσεως, επίσης τό ναό της Γεννήσεως στη Βηθλεέμ, άλλο ναό στό όρος

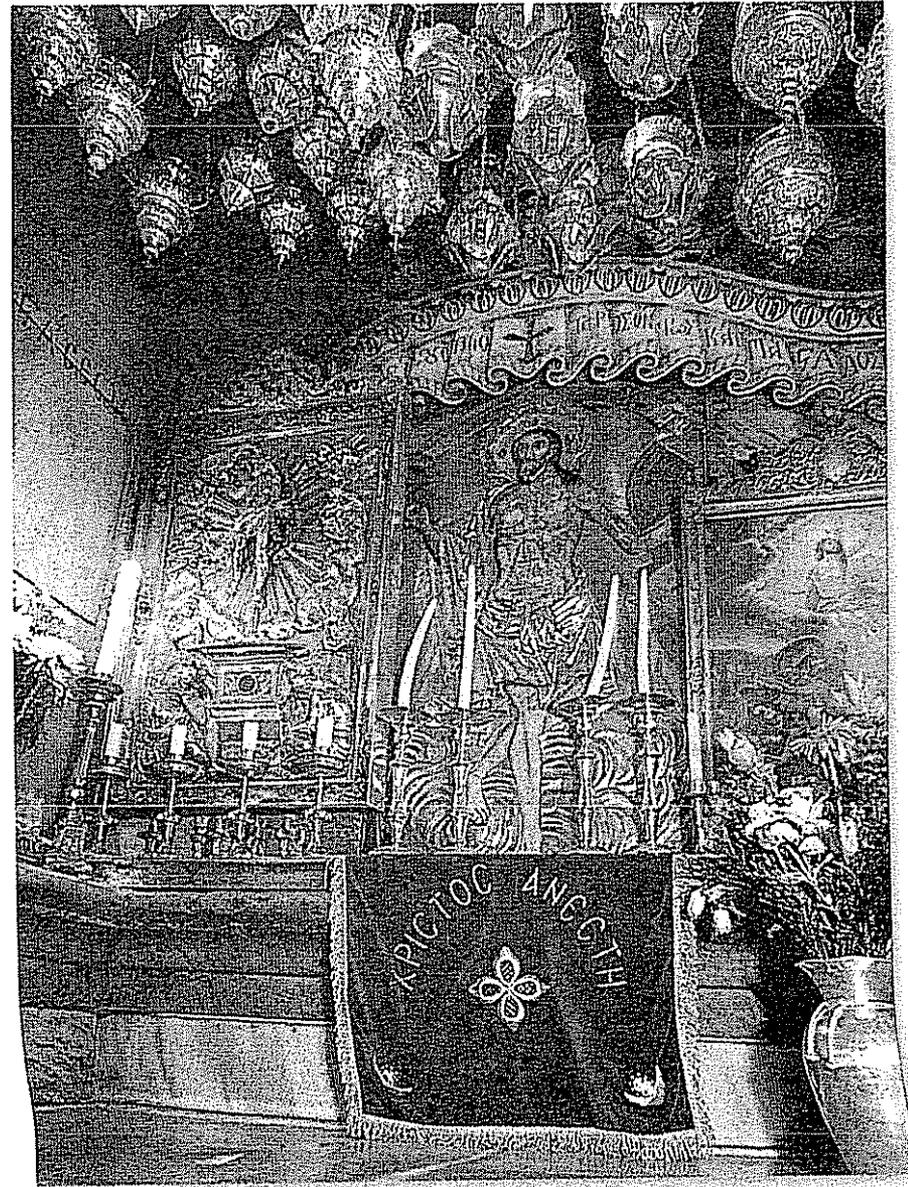

Ἡ Ἱερά Μονή τοῦ Τιμίου Σταυροῦ (Πατριαρχεῖο Ἱεροσολύμων).

τῶν Ἐλαιῶν κλπ. Πρὶν ἀναχωρήσει γιὰ τὴν Κωνσταντινούπολι ἔκοψε (κατὰ τὴν παράδοσι) τὸ Σταυρὸ κάθεται, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ ἔχει δύο Σταυροὺς, λεπτότερους ὡς πρὸς τὸ πάχος. Τὸν ἕναν ἄφησε στὰ Ἱεροσόλυμα, τὸν ἄλλο πῆρε μαζί της.

Ἐπιστρέφοντας ἡ ἁγία Ἑλένη πέρασε ἀπὸ τὴν Κύπρον, ὅπου παρέμεινε γιὰ ἕνα διάστημα. Ἐκεῖ, κατὰ τοὺς ἱστορικοὺς, «συνάντησε ἕνα ὄρος τῶν εἰδώλων, πού λεγόταν Ὀλυμπος... Καί τὸ καθάγιασε μὲ τὸν Τίμιον Σταυρὸ. Τὸ μετέτρεψε σὲ ὄρος τοῦ Σταυροῦ. Καί ὁ λαὸς τῆς Κύπρου ὀνόμασε τὸ ὄρος τοῦτο Σταυροβούνιο ἢ ὄρος τοῦ Σταυροῦ ἢ

Τὸ ἐσωτερικὸ τοῦ ἱεροῦ ναοῦ τῆς Ἀναστάσεως στὰ Ἱεροσόλυμα

ὄρος τοῦ Σταυροῦ τοῦ Θεοκρεμάστου». Σύμφωνα μέ τήν κυπριακή παράδοση ἡ ἁγία Ἑλένη μέ τή βοήθεια τῶν περιχωριτῶν ἔχτισε στό ὄρος αὐτό μικρό ναό καί ἀφιέρωσε τεμάχιο τιμίου ξύλου, μαζί μέ τό σταυρό τοῦ ληστοῦ πού μετανόησε καί τμήμα ἀπό ἕναν ἥλο (καρφί). Ἔτσι, συνοπτικά, διαθρυλοῦνται τά γεγονότα εἰς τήν συνείδησιν τοῦ λαοῦ τῆς Κύπρου. Μαρτυροῦνται δέ καί σέ παλιά λίθινη πλάκα, ἄγνωστης χρονολογίας, πού βρέθηκε κατά τίς ἐργασίες ἐπισκευῆς τῆς Μονῆς, μετά τήν πυρκαγιά τοῦ ἔτους 1888, ὑποκάτω τοῦ Μεγάλου Σταυροῦ τοῦ ἔχοντος τό τίμιον ξύλον.

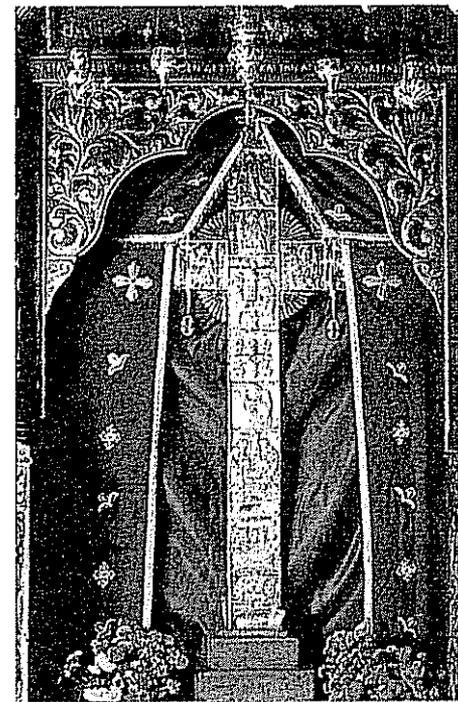
Ἡ ἁγία Ἑλένη, κομίζοντας τό ὑπερπολύτιμο εὔρημα ἔφτασε στήν Κωνσταντινούπολη τό ἔτος

Ἡ Ἱερά Μονή
τοῦ Σταυροβουνίου Κύπρου

327. Ὁ αὐτοκράτορας γιός της Κωνσταντίνος, οἱ ἐπίσκοποι, οἱ πρεσβύτεροι, οἱ διάκονοι καί ὁλος ὁ λαός ὑποδέχτηκαν τόν Τίμιον Σταυρό μέ εὐλάβεια καί δάκρυα χαρᾶς. Ὁ ἐπίσκοπος Μακάριος τόν ἔθεσε στή διάθεση τῶν χριστιανῶν γιά προσκύνηση. Ἐνῶ ὁ Κωνσταντίνος δύο ἀπό τοῦς ἥλους –κατά τήν παράδοση– τοποθέτησε στό βασιλικό του στέμμα καί τμήμα τοῦ Σταυροῦ ἔφερε στή Ρώμη καί τό ἀποθησαύρισε στό ναό πού ἀνήγειρε πρός τιμήν τοῦ Τιμίου Σταυροῦ.

Ἄρκετά μοναστήρια, κυρίως, ὑποστηρίζουν σήμερα ὅτι κατέχουν μικρά τεμάχια ἀπό τό Σταυρό τοῦ Κυρίου. Τό μεγαλύτερο ὅμως ἀπ' αὐτά βρίσκεται στήν ἀγιορείτικη Μονή τοῦ Ἐεροποτάμου.

Ὁ σταυρός τῆς Μονῆς Σταυροβουνίου μέ τεμάχιο τιμίου ξύλου.

Ἡ κοίμηση τῆς ἁγίας Ἑλένης, ἡ βάπτισις καὶ τὸ τέλος τοῦ Μ. Κωνσταντίνου

Ἡ λήρης ἡμερῶν ἡ ἁγία Ἑλένη, ἀφοῦ πέρασε τὴν ἐπίγεια ζωὴ της μὲ ἀγωνίες καὶ ἀγῶνες, μὲ περιφρόνηση καὶ μὲ τιμῆ, μὲ ἀνύστακτη μέριμνα γιὰ τὴν ἀνατροφή τοῦ γιοῦ της, μὲ σπλάχνα οἰκτιρμῶν καὶ φιλανθρωπίας γιὰ τὰ ὀρφανά, τοὺς ταπεινοὺς καὶ ἀπόρους, μὲ προστασία τῶν θλιβομένων καὶ ἀπελευθέρωση αἰχμαλώτων, ὅπως ψάλλει ἡ Ἐκκλησία μας στό β' τροπάριο τῶν Στιχηρῶν τοῦ Ἑσπερινοῦ, καὶ ἀφοῦ ἀξιώθηκε νά ἀνεύρει καὶ τόν Τίμιο Σταυρό τοῦ Κυρίου, κλήθηκε στόν οὐρανό σέ ἡλικία περίπου 80 ἐτῶν, πιθανότατα στή Νικομήδεια. Ἀργότερα τὰ ὅστα της μεταφέρθηκαν στήν Κωνσταντινούπολη καὶ ἐναποτέθηκαν στό ναό τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων.

Ἐξαιτίας δέ τῆς ὅλης βιοτῆς καὶ δράσης της ἡ Ἐκκλησία μας τὴν κατέταξε –μαζὶ μὲ τὸ γιό της Κωνσταντίνο– μεταξύ τῶν ἁγίων καὶ τοὺς χαρακτήρισε ἰσαποστόλους.

Μεταξὺ τῶν ἱστορικῶν τῆς περιόδου αὐτῆς τοῦ α' μισοῦ τοῦ 4ου αἰῶνα ὑπάρχει διχοστασία γιὰ τὸ πότε ὁ Κωνσταντίνος δέχθηκε τὸ Βάπτισμα καὶ ἔγινε χριστιανός. Ἔτσι ὁ Εὐσέβιος

στό ἔργο του «Βίος Κωνσταντίνου» (Γ' 47,2), στήν ἐπιθυμία του νά ἐπαινεῖ χωρὶς ὄρια τὸν αὐτοκράτορα, φτάνει στό σημεῖο νά ὑποστηρίζει ὅτι ὁ γιός συνετέλεσε στό νά γίνεи χριστιανή ἡ μητέρα του Ἑλένη, ἀλλὰ φυσικά αὐτὸ εἶναι μιά ὑπερβολή.

Οἱ περισσότερες μαρτυρίες ὡς πρὸς τὸ γεγονός συγκλίνουν στό ὅτι ὁ Κωνσταντίνος βαπτίστηκε λίγο πρὶν φτάσει στό τέλος τῆς ἐπίγειας ζωῆς του, ἔχουν δέ ὡς ἐξῆς:

Τὸ ἔτος 336 ὁ βασιλιάς τῶν Περσῶν ὀνόματι Σαπῶρ Β' κίνησε διωγμὸ κατὰ τῶν χριστιανῶν, φονεύοντας πολλοὺς κληρικοὺς καὶ μερικές χιλιάδες χριστιανῶν. Ὁ Κωνσταντίνος μὲ ἀπεσταλμένους του ζήτησε ἀπὸ τὸ Σαπῶρ νά σταματήσει τὸ διωγμὸ. Κι ἐπειδὴ αὐτὸς δέν συμμορφώθηκε ὁ αὐτοκράτορας μὲ μεγάλο στρατὸ ἐξεστράτευσε ἐναντίον τοῦ Σαπῶρ, φτάνοντας μέχρι τῆ Μεσοποταμίας. Ὁ Πέρσης βασιλιάς ἀναλογίστηκε τὸν κίνδυνο πού διέτρεχε ὁ ἴδιος καὶ ἡ χώρα του καὶ συνθηκολόγησε.

Κατὰ τὴν ἐκστρατεία αὐτὴ ὁ Κωνσταντίνος ἀρρώστησε. Ἐπιστρέφοντας ἔφτασε κοντὰ στή Νίκαια τῆς Βιθυνίας, λίγες μέρες πρὶν ἀπὸ τὴ μεγάλη γιορτὴ τοῦ Πάσχα. Οἱ γιατροὶ τοῦ συνέστησαν νά μεταβεῖ στὰ θερμὰ λουτρά κοντὰ στήν

Ἐλενόπολη, τή γενέτειρα τῆς μητέρας του, στή Βιθυνία. Ἡ κατάστασή του ἐπιδεινωνόταν, γι' αὐτό καί τόν πῆγαν σέ προάστιο τῆς Νικομήδειας, τόπο κατάλληλο γιά ἀνάπαυση καί ἀνάρρωση.

Ὁ ἴδιος ὁμως αἰσθανόταν ὅτι πλησιάζει τό ἐπίγειο τέλος του. Γι' αὐτό καί ζήτησε νά τόν μεταφέρουν στά ἀνάκτορά του στή Νικομήδεια. Ἐκεῖ κάλεσε τοὺς γύρω ἐπισκόπους καί τοὺς εἶπε, ὅτι ἔφτασε ὁ καιρός νά δεχθεῖ τό βάπτισμα πού ἀπό καιρό ποθοῦσε γιά ν' ἀπολαύσει τήν ἀθανασία τῆς ψυχῆς καί τοῦ σώματός του. "Ἦθελε, εἶπε, νά βαπτισθεῖ στὸν Ἰορδάνη ποταμό, ὅπως ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστός, ἀλλά ἄς λάβει τό μυστήριο ἔστω καί στή Νικομήδεια.

Εἶναι χαρακτηριστικὴ ἡ περιγραφή τοῦ γεγονότος ἀπὸ τὸν ἐθνικὸ μας ἱστορικό Κων. Παπαρρηγόπουλο: *Ἐτελέσθησαν ἅπαντα τὰ ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας κεκανονισμένα. Μεθ' ὃ ὁ βασιλεὺς δὲν ἠθέλησε πλέον νά ἀναλάβῃ τὴν πορφύραν, ἀλλὰ διέμενε περιβεβλημένος τὸν λευκότατον τοῦ κατηχουμένου ἱματισμόν καί ἐν τῇ πλησμονῇ τῆς εὐχαριστήσεως αὐτοῦ ἠκούσθη λέγων "νῦν, ἀληθῆ λέγω, μακάριον οἶδα ἐμαυτόν, νῦν τῆς ἀθανάτου ζωῆς πεφάναι ἄξιον, νῦν τοῦ θεοῦ μετεिल्φέναι φωτός πεπίστευκα".* Λίγο πρὶν τὴν κοίμησίν του καί μετὰ τό βάπτισμά του ὁ μέγας

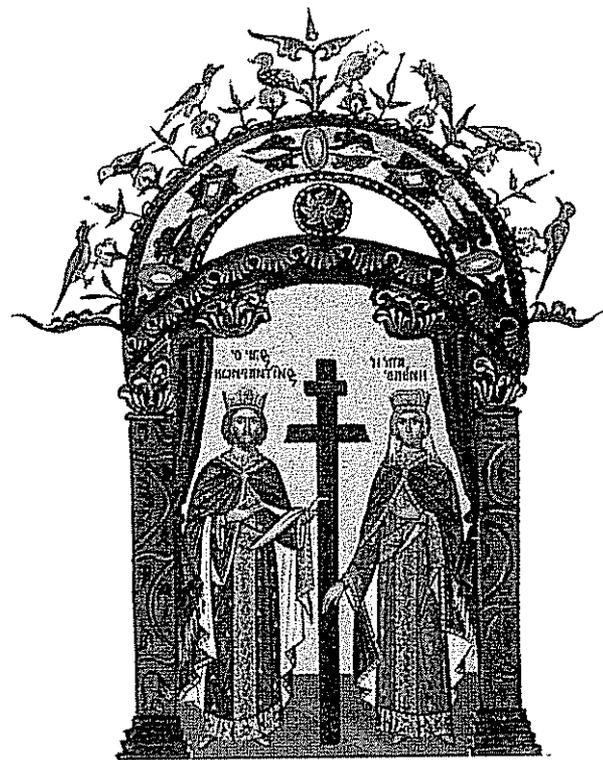
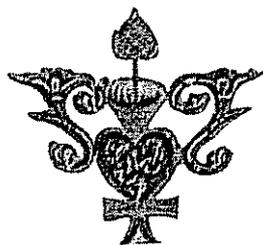
τότε αὐτοκράτορας προτιμοῦσε νά μὴ ξαναφορέσει τὴ βασιλικὴ πορφύρα, ἀλλὰ τό λευκὸ βαπτιστικὸ χιτῶνα, νιώθοντας ὅτι βρῆκε τὴ μακαριότητα καί ἔγινε κοινωνὸς τοῦ θεικοῦ φωτός!

Ἡ κοίμησίν του ἔγινε τὴν 21 Μαΐου τοῦ ἔτους 337, τὴν ἡμέρα τῆς Πεντηκοστῆς. Μεταφέρθηκε ἡ σορός του πρὸς τὴν ἑαυτοῦ Πόλιν [Κωνσταντινούπολη], προπομπαῖς καί ὑπαντήσεσι μεγαλοπρεπῶς δεξιούμενος, καί ἐν τῷ ἱερῷ σηκῷ τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων ἐναπετέθη, ὅπως σημειώνεται στό Μηναιὸν Μαΐου.

Λόγω τῆς μέγιστης προσφορᾶς του στήν Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ, πού μέχρι τότε διωκόταν,

χαρακτηρίστηκε Μέγας, Ἰσαπόστολος, Ἅγιος.
Καί ἡ μνήμη του τιμᾶται πανηγυρικά, μαζί μέ τῆς
μπέρας του ἁγίας Ἑλένης, τήν 21η Μαΐου, οἱ δέ
πιστοί ψάλλουν τό ἀπολυτίκιό του:

*Τοῦ Σταυροῦ σου τόν τύπον
ἐν οὐρανῷ θεασάμενος,
καί ὡς ὁ Παῦλος τήν κλῆσιν
οὐκ ἐξ ἀνθρώπων δεξάμενος,
ὁ ἐν βασιλεῦσιν ἀπόστολός σου, Κύριε,
βασιλεύουσαν Πόλιν τῇ χειρὶ σου παρέθετο·
ἦν περισῶζε διά παντός ἐν εἰρήνῃ,
πρεσβεῖαις τῆς Θεοτόκου, μόνη Φιλάνθρωπε.*

Ὁ Παρακλητικός Κανὼν
εἰς τοὺς Ἁγίους
Κωνσταντῖνον καί Ἑλένην

Ο ΠΑΡΑΚΛΗΤΙΚΟΣ
ΚΑΝΩΝ

ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΑΓΙΟΥΣ ΕΝΔΟΘΕΟΥΣ ΜΕΓΑΛΟΥΣ
ΒΑΣΙΛΕΙΣ ΚΑΙ ΙΣΑΠΟΣΤΟΛΟΥΣ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΝ ΚΑΙ ΕΛΕΝΗΝ

Ὁ Ἱερεὺς· Εὐλογητός ὁ Θεός...
Ὁ ἀναγνώστης· Ἀμήν.

Ψαλμός ρμβ' (142).

Κύριε, εἰσάκουσον τῆς προσευχῆς μου, ἐνώ-
τισαι τὴν δέησίν μου ἐν τῇ ἀληθείᾳ σου, εἰσά-
κουσόν μου ἐν τῇ δικαιοσύνῃ σου. Καί μὴ εἰσέλ-
θῃς εἰς κρίσιν μετὰ τοῦ δούλου σου, ὅτι οὐ δι-
καιωθήσεται ἐνώπιόν σου πᾶς ζῶν. Ὅτι κατε-
δίωξεν ὁ ἐχθρὸς τὴν ψυχὴν μου· ἐταπείνωσεν
εἰς γῆν τὴν ζωὴν μου. Ἐκάθισέ με ἐν σκοτεινοῖς
ὡς νεκροῦς αἰῶνος, καὶ ἠκηδίασεν ἐπ' ἐμέ τό
πνεῦμά μου, ἐν ἐμοί ἐταράχθη ἡ καρδία μου.
Ἐμνήσθην ἡμερῶν ἀρχαίων, ἐμελέτησα ἐν
πᾶσι τοῖς ἔργοις σου, ἐν ποιήμασι τῶν χειρῶν
σου ἐμελέτων. Διεπέτασα πρὸς σέ τὰς χεῖράς
μου· ἡ ψυχὴ μου ὡς γῆ ἄνυδρός σοι. Ταχύ
εἰσάκουσόν μου, Κύριε, ἐξέλιπε τό πνεῦμά

μου. Μή ἀποστρέψῃς τό πρόσωπόν σου ἀπ' ἐμοῦ, καί ὁμοιωθήσομαι τοῖς καταβαίνουσιν εἰς λάκκον. Ἀκουστόν ποιήσον μοι τό πρωί τό ἔλεός σου, ὅτι ἐπί σοί ἤλπισα. Γνώρισόν μοι, Κύριε, ὁδόν, ἐν ἧ πορεύσομαι, ὅτι πρὸς σέ ἤρα τήν ψυχὴν μου. Ἐξελοῦ με ἐκ τῶν ἐχθρῶν μου, Κύριε, πρὸς σέ κατέφυγον· διδάξόν με τοῦ ποιεῖν τό θέλημά σου, ὅτι σύ εἶ ὁ Θεός μου. Το πνεῦμά σου τό ἀγαθόν ὁδηγήσει με ἐν γῆ εὐθείᾳ· ἕνεκεν τοῦ ὀνόματός σου, Κύριε, ζήσεις με. Ἐν τῇ δικαιοσύνῃ σου ἐξάξεις ἐκ θλίψεως τήν ψυχὴν μου, καί ἐν τῷ ἔλεει σου ἐξολοθρεύσεις τοὺς ἐχθρούς μου. Καί ἀπολεῖς πάντα τοὺς θλίβοντας τήν ψυχὴν μου, ὅτι ἐγὼ δοῦλός σου εἰμι.

Καί εὐθύς τό, Θεός Κύριος, ἐξ ἑκατέρων τῶν Χορῶν, ὡς ἐξῆς:

Ἦχος δ'.

Θεός Κύριος, καί ἐπέφανεν ἡμῖν, εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου.

Στίχ. α'. Ἐξομολογεῖσθε τῷ Κυρίῳ, καί ἐπικαλεῖσθε τό ὄνομα τό ἅγιον αὐτοῦ.

Θεός Κύριος, καί ἐπέφανεν ἡμῖν...

Στίχ. β'. Πάντα τά ἔθνη ἐκύκλωσάν με, καί τῷ ὀνόματι Κυρίου ἠμυνάμην αὐτούς.

Θεός Κύριος, καί ἐπέφανεν ἡμῖν...

Στίχ. γ'. Παρά Κυρίου ἐγένετο αὕτη, καί ἔστι θαυμαστή ἐν ὀφθαλμοῖς ἡμῶν.

Θεός Κύριος, καί ἐπέφανεν ἡμῖν...

Εἶτα τά παρόντα Τροπάρια.

Ἦχος δ'. Ὁ ὑψωθείς ἐν τῷ Σταυρῷ.

Τούς Ὀρθοδόξων βασιλέων προστάτας, οἱ συνεχόμενοι δεινοῖς ἀνυποίστοις, ἐκλιπαροῦντες κράζωμεν ἐκ βάθους ψυχῆς· Κωνσταντῖνε μέγιστε, καί θεόφρον Ἐλένη, λιταῖς ὑμῶν, Θεόστεπτοι, πάσης ρύσασθε βλάβης, καί ἐκ δεινῶν λυτρώσασθε ἡμᾶς, ὡς πρεσβευταί ἀεὶ ἡμῶν θερμότατοι.

Δόξα Πατρὶ καὶ Υἱῷ καὶ Ἁγίῳ Πνεύματι.

(Τό αὐτό ἢ τό Ἀπολυτίκιον τοῦ ἁγίου τοῦ Ναοῦ, ἐν ᾧ ἡ Παράκλησις ψάλλεται).

Καί νῦν καί ἀεὶ καί εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Ἦχος δ'. Ὁ ὑψωθείς ἐν τῷ Σταυρῷ.

Τῇ Θεοτόκῳ ἐκτενῶς νῦν προσδράμωμεν, ἁμαρτωλοὶ καὶ ταπεινοὶ καὶ προσπέσωμεν,

ἐν μετανοία κράζοντες ἐκ βάθους ψυχῆς· Δέσποινα βοήθησον, ἐφ' ἡμῖν σπλαγχνισθεῖσα· σπεῦσον ἀπολλύμεθα, ὑπὸ πλῆθους πταισμάτων· μή ἀποστρέψῃς σούς δούλους κενούς· σέ γάρ καί μόνην ἐλπίδα κεκτήμεθα.

Ὁ Ἀναγνώστης (χῦμα).
Ψαλμός Ν' (50).

Ἐλέψόν με ὁ Θεός κατὰ τό μέγα ἔλεός σου, καί κατὰ τό πλῆθος τῶν οἰκτιρμῶν σου, ἐξάλειπον τό ἀνόμημά μου. Ἐπί πλεῖον πλῦνόν με ἀπό τῆς ἀνομίας μου, καί ἀπό τῆς ἀμαρτίας μου καθάρισόν με. Ὅτι τήν ἀνομίαν μου ἐγώ γινώσκω, καί ἡ ἀμαρτία μου ἐνώπιόν μου ἐστι διά παντός. Σοί μόνῳ ἤμαρτον, καί τό πονηρόν ἐνώπιόν σου ἐποίησα· ὅπως ἂν δικαιωθῆς ἐν τοῖς λόγοις σου, καί νικήσῃς ἐν τῷ κρίνεσθαί σε. Ἴδού γάρ ἐν ἀνομίαις συνελήφθην, καί ἐν ἀμαρτίαις ἐκίσσησέ με ἡ μήτηρ μου. Ἴδού γάρ ἀλήθειαν ἠγάπησας· τά ἄδηλα καί τά κρύφια τῆς σοφίας σου ἐδήλωσάς μοι. Παντιεῖς με ὕσώπῳ, καί καθαρισθήσομαι· πλυνεῖς με, καί ὑπέρ χιόνα λευκανθήσομαι. Ἀκουτιεῖς μοι ἀγαλλίασιν καί εὐφροσύνην, ἀγαλλιάσονται ὅστέα τεταπεινωμένα. Ἀποστρεψον τό πρόσωπόν σου ἀπό τῶν ἀμαρτιῶν μου, καί πάσας τās ἀνομίας μου ἐξάλειπον.

Καρδίαν καθαρὰν κτίσον ἐν ἐμοί, ὁ Θεός, καί πνεῦμα εὐθές ἐγκαίνισον ἐν τοῖς ἐγκάτοις μου. Μή ἀπορρίψῃς με ἀπό τοῦ προσώπου σου, καί τό Πνεῦμα σου τό ἅγιον μή ἀντανέλῃς ἀπ' ἐμοῦ. Ἀπόδος μοι τήν ἀγαλλίασιν τοῦ σωτηρίου σου, καί πνεύματι ἡγεμονικῶ στήριξόν με. Διδάξω ἀνόμους τās ὁδοὺς σου, καί ἀσεβεῖς ἐπί σέ ἐπιστρέψουσι. Ῥῦσαί με ἐξ αἱμάτων ὁ Θεός, ὁ Θεός τῆς σωτηρίας μου· ἀγαλλιᾶσεται ἡ γλῶσσά μου τήν δικαιοσύνην σου. Κύριε, τά χεῖλη μου ἀνοίξεις, καί τό στόμα μου ἀναγγελεῖ τήν αἴνεσίν σου. Ὅτι, εἰ ἠθέλησας θυσίαν, ἔδωκα ἂν· ὀλοκαυτώματα οὐκ εὐδοκήσεις. Θυσία τῷ Θεῷ πνεῦμα συντετριμμένον· καρδίαν συντετριμμένην καί τεταπεινωμένην, ὁ Θεός, οὐκ ἐξουδενώσει. Ἀγάθυνον, Κύριε, ἐν τῇ εὐδοκίᾳ σου τήν Σιών καί οἰκοδομηθήτω τά τείχη Ἱερουσαλήμ. Τότε εὐδοκήσεις θυσίαν δικαιοσύνης, ἀναφορὰν καί ὀλοκαυτώματα. Τότε ἀνοίσουσιν ἐπί τό θυσιαστήριόν σου μόσχους.

Εἶτα ψάλλομεν τās ᾠδὰς τοῦ Κανόνος.
ᾠδή α'. Ἦχος πλ. δ'. Ὑγρὰν διοδεύσας

Κύριε τῆς δόξης καί Βασιλεῦ, τῆς κυριεύουσης, ἀσθενείας με χαλεπῆς, τῶν

σεπτῶν Ἀνάκτων ἱκεσίαις, τόν σόν ἰκέτην
εὐσπλαγχνως ἀπάλλαξον.

Ὡς ὄντως ἐγένου σύ ἐραστής, Κωνσταντῖνε
μέγα, βασιλείας τῶν οὐρανῶν, οὕτω τόν σόν
δοῦλον βασιλεύειν, κατά παθῶν καί δαιμό-
νων ἀξίωσον.

Νοός μου τό σκότος ταῖς σαῖς εὐχαῖς, Ἐλένη
θεόφρον, καταλάμπρυνον ταῖς παιδραῖς, ἅς
ἀπολαμβάνεις ἀενάως, θεαρχικάς οὐρανίας
λαμπρότητας.

Θεοτοκίον

Σύ ὄντως τῆς θείας ἀνατολῆς, ὑπάρχουσα
Πύλη, πύλας ἀνοιξόν μοι Ἀγνή, μετανοίας
ἀληθοῦς καί ἐκ πυλῶν με, τῆς ἁμαρτίας λιταῖς
σου ἐξάρπασον.

ᾠδή γ´. Οὐρανίας ἀψίδος

Τυχεῖν σπεύσας ἐνθέων, ἀνταμοιβῶν, Πάν-
σεπτε, πλάνην σύ κατέλιπες καί σκότος πα-
τροπαράδοτον· κἄμέ οὖν δέομαι, δαιμονικῆς
σαῖς πρεσβείαις, πλάνης σκοτιζούσης μου τόν
νοῦν ἀπάλλαξον.

Ἀπό πάσης ἀνάγκης, καί τῶν δεινῶν λύ-
τρωσαι, ἅπαντας τοὺς πίστει Ἐλένη, σοί κα-
ταφεύγοντας, ταῖς ἱκεσίαις σου, πρὸς τόν τε-
χθέντα ἀφράστως, καί σταυρόν καί θάνατον,
καθυπομείναντα.

Ναόν θεῖον, Ἐλένη, ἐν τῇ Σιών κτίσασα, καί
τό ἀρράγές χριστιανῶν, θεῖον τρόπαιον, σύ
φανερῶσασα, ὑπὲρ ἡμῶν ἐκδυσώπει, ἀρράγῃ
καί ἄτρεπτον, τήν πίστιν τηρήσασθαι.

Θεοτοκίον

Τόν βυθῶ ἁμαρτίας, διπνεκῶς κείμενον,
δοῦλόν σου Παρθένε, ὡς εὐσπλαγχνος, σύ
ἐξέγειρον· σῶσόν με οἴκτειρον. Σύ γάρ λι-
μήν τῶν ἐν ζάλῃ, καί τῶν πεπτωκότων, θεία
ἀντίληψις.

ᾠδή δ´. Εἰσακίκοα, Κύριε

Ἰλασμόν καί συγχώρησιν, τόν παμβασιλέα
Θεόν ἰκέτευε, τῶν πταισμάτων μοι δωρήσα-
σθαι, Κωνσταντῖνε Μέδων ἀγιώτατε.

Νῦν ἀνάκτων τό καύχημα, θεῖε Κωνσταντῖνε,
φωτί παρίστασαι, τῆς Τριάδος τὰς ψυχὰς
ἡμῶν, καταλάμπων θείαις ἱκεσίαις σου.

Ὦντως Μέδων παμπόθητε, σύ τῶν Ὁρθοδόξων εἶ τό κραταίωμα, τῶν πτωχῶν μέγας ὑπέρμαχος, καί τῶν αἰχμαλώτων ἡ ἀνάρρυσις.

Θεοτοκίον

Νῦν ψυχὴν μου Πανάχραντε, τὴν ἐσκοτισμένην τοῖς παραπτώμασι, ὡς Θεὸν σαρκὶ κυῖσασα, φωτὶ οὐρανίῳ καταλάμπρυνον.

Ὤδὴ ε΄. Φώτισον ἡμᾶς

Ἐλαβες, Σεπτέ, ἐκ Θεοῦ σοφίαν ἄμετρον, καί τοῦ Σολομῶντος τὴν φρόνησιν· διό σοφίαι λιταῖς σου, θεία με καταγλαΐσον.

Λάμπρυνον στολὴν, τῆς ψυχῆς μου, Ἰσαπόστολε, ἣν παθῶν κηλῖσιν ἡμαύρωσα, καί εἰς νυμφῶνα, τοῦ Ὑψίστου με εἰσάγαγε.

Ἐφερές εἰς φῶς, τὸν κρυπτόμενον ἐν ἔτεσι, πλείστοις τοῦ Σωτῆρος τάφον τὸν ἅγιον, ὃν προσκυνῆσαι, ὦ Ἐλένη με ἀξίωσον.

Θεοτοκίον

Νέφη τῶν παθῶν, ἀποσόβησον, Πανάχραντε,

ὡς φωτὸς νεφέλη ὑπάρχουσα, ἐκ τῆς ψυχῆς μου, καί σῆ αἴγλη με καταύγασον.

Ὤδὴ στ΄. Τὴν δέησιν ἐκχεῶ

Ἡθροισας, Κωνσταντίνε θεόφρον, ἐν Συνόδῳ τὸν χορὸν τῶν πατέρων, καί δι' αὐτῶν τὰς καρδίας ἀπάντων, πίστεως θείας, τοῖς νόμοις ἐστήριξας· ἀξίωσον οὖν καί ἡμᾶς, τοῦ φυλάττειν τὴν πίστιν ἀμόλυντον.

Νοῦν σου, θεόφρον, εἰς τὸν Πλάστην στηρίξας, τὸν τοῖς πᾶσι παρέχοντα τὸν βίον, εἰδωλικῆς καί ματαίου θρησκείας, ἀπεσκοράκισας ὅλως σεβάσματα· εὐχου δέ καί ὑπὲρ ἡμῶν, ἀκλινεῖς ἐν τῇ πίστει φυλάττεσθαι.

Ἄφθορον πολιτείαν ποθοῦσα, τὴν θεόσδοτον ἡσπίασθης θρησκείαν· τῷ Βασιλεῖ δὲν τῶν αἰῶνων, Ἐλένη, ὑποταχθεῖσα χορεύεις αἰώνια, πρεσβεύουσα ὑπὲρ ἡμῶν, τῶν πιστῶς ἐκτελούντων τὴν μνήμην σου.

Θεοτοκίον

Νήχεται, πανακήρατε Κόρη, ἡ πανάθλιος ψυχὴ μου κακίαις· διό λουτρῶ μετανοίας

τελείας, καί τοῖς κρουνοῖς τῶν δακρῶν καθαρίσον· καί σῶσον με τόν δυστυχῆ, ἐπί σέ ἀδιστάκτως προστρέχοντα.

Ἐκ θλίψεων καί ἐκ παντοίων κινδύνων καί νόσων, Ἰσαπόστολοι θεῖοι, ρύσασθε ἡμᾶς τοὺς πιστῶς, γεραίροντες, λιταῖς ὑμῶν πρὸς Θεόν ταῖς ἐνθέρμοις.

Καί τό Θεοτοκίον. Ἐπίβλεπον...

Ὁ Ἱερεὺς μνημονεύει. Εἶτα τό Κοντάκιον.
Ἦχος γ'.

Κωνσταντῖνος σήμερον, σὺν τῇ μητρὶ τῇ Ἑλένῃ, τόν Σταυρόν ἐμφαίνουσι, τό πανσεβάσμιον Εὐλον, πάντων μὲν τῶν Ἰουδαίων, αἰσχύνῃν ὄντα, ὄπλον δέ, πιστῶν ἀνάκτων κατ' ἐναντίων· δι' ἡμᾶς γάρ ἀνεδείχθη, σημεῖον μέγα, καί ἐν πολέμοις φρικτόν.

Καί εὐθύς τό Προκείμενον. Ἦχος δ'.

Ὑψωσα ἐκλεκτόν ἐκ τοῦ λαοῦ μου ἐν ἐλαίῳ ἁγίῳ μου ἔχρισα αὐτόν.

Στίχος. Ὑπέταξε λαοὺς ἡμῖν καί ἔθνη ὑπὸ τοὺς πόδας ἡμῶν.

Εὐαγγέλιον.

Ἐκ τοῦ κατὰ Ματθαῖον (ιστ' 13-19)

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, ἐλθὼν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὰ μέρη Καισαρείας τῆς Φιλίππου, ἠρώτα τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ λέγων· Τίνα με λέγουσιν οἱ ἄνθρωποι εἶναι τόν Υἱόν τοῦ ἀνθρώπου; Οἱ δέ εἶπον· Οἱ μὲν Ἰωάννην τόν Βαπτιστὴν, ἄλλοι δέ Ἡλίαν· ἕτεροι δέ Ἱερεμίαν, ἢ ἓνα τῶν Προφητῶν. Λέγει αὐτοῖς· Ὑμεῖς δέ τίνα με λέγετε εἶναι; Ἀποκριθεὶς δέ Σίμων Πέτρος, εἶπε· Σὺ εἶ ὁ Χριστὸς, ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος. Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς, εἶπεν αὐτῷ· Μακάριος εἶ, Σίμων βάρ Ἰωνᾶ, ὅτι σὰρξ καὶ αἷμα οὐκ ἀπεκάλυψέ σοι, ἀλλ' ὁ Πατὴρ μου ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. Καὶ ἐγὼ δέ σοι λέγω, ὅτι σὺ εἶ Πέτρος, καὶ ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ οἰκοδομήσω μου τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ πύλαι ἄδου οὐ κατισχύσουσιν αὐτῆς· καὶ δώσω σοι τὰς κλεῖς τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν· καὶ ὃ ἐάν δήσῃς ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται δεδεμένον ἐν τοῖς οὐρανοῖς, καὶ ὃ ἐάν λύσῃς ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται λελυμένον ἐν τοῖς οὐρανοῖς.

Δόξα...

Ταῖς τῶν Θεοστέπτων, πρεσβείαις, Ἐλεῆμον...
Καί νῦν...

Ταῖς τῆς Θεοτόκου...

Στίχος. Ἐλεῆμον, ἐλέησόν με ὁ Θεός. Καί τό παρόν Προσόμοιον.

Ἦχος πλ. β´. Μεταβολή τῶν θλιβομένων.

Μεταβολή τῶν αἰχμαλώτων, ἀνόρθωσιν τῶν πεπτωκότων ὑπάρχοντες, Βασιλεῖς θεοφόροι, σώσατε Πόλιν καί λαόν, τῶν πολεμουμένων οἱ προστάται, καί ἀνορθωταί τυραννουμένων, ταῖς θείαις ἡμῶν ἐντεύξεσι.

Τό, Σῶσον, ὁ Θεός, τόν λαόν σου...

Ὡδή ζ´. Παῖδες Ἑβραίων

Ἄναξ, τό κλέος ἀνεδείχθης, τῶν ἀνάκτων σκηνώματα δ' ἀγγέλων, κατοικῶν τῶν πιστῶς, ἡμῶν σε ἀνυμνούντων, τό κοσμικόν κλυδώνιον, καταπράυνον λιταῖς σου.

Κύριος στέφανον, ὃ ἄναξ, ἀπονέμει σοι γενναίως καθελόντι, τῶν εἰδώλων βωμούς, καί πάντας τοὺς ἀνθρώπους, εἰς πίστιν ὀδηγήσαντι, τήν ὀρθήν καί παναγίαν.

Τίς διηγῆσεται, Ἐλένη, οὓς ὑπέστης θεοφι-

λεῖς ἀγῶνας, ὑπέρ πίστεως, ἦν ἠγάπησας, ἐν ταύτῃ οὖν στερέωσον, σαῖς λιταῖς τοὺς σούς οἰκέτας.

Θεοτοκίον

Ἄχραντε Κόρη, ἀμαρτάνων, καί δουλούμενος ἀτόποις συνηθείαις, τῇ σεπτῇ σου ἀεί, προστρέχω συμπαθεία, ἀπηλπισμένον σῶσόν με, μπτρικαῖς σου ἱκεσίαις.

Ὡδή η´. Τόν Βασιλέα

Σοί Κωνσταντῖνε, καταφεύγων ὁ τάλας, ἀνακούφισιν ἀπολαβεῖν ἐλπίζω, τῶν κακῶν ὧν πάσχω, ταῖς θείαις σου πρεσβείαις.

Γραπτούς τοὺς ὕμνους, εὐλαβῶς σοι προσφέρω, ἱκετεύων, ὃ ἄναξ, ὅπως σώσης, ἐκ τῶν ἐνοχλούντων, ἐχθρῶν με σαῖς πρεσβείαις.

Εὐσεβοφρόνως, οἱ φιλέορτοι δεῦτε, προσπελάσωμεν Ἐλένη τῇ θεία, ὅπως νοσημάτων, ῥυσθῶμεν καί κινδύνων.

Θεοτοκίον

Ρανίδα στάξον, θείας γνώσεως, Κόρη, ἐκ τῶν

ἄνω μοι ὡς τάξας σοφίας, χορηγόν τόν θεῖον,
καί φώτισον τόν νοῦν μου.

ᾠδή θ'. Κυρίως Θεοτόκον

Ἄγιως τήν ζώην σου, τελέσας, Κωνσταντίνε,
σύν τοῖς ἁγίοις οἰκεῖν κατηξίωσαι, ὑπέρ ἡμῶν
ἱκετεύων, τόν Παντοκράτορα.

Ἰάματα παντοῖα, βλύζει ἡ εἰκὼν σου, καί
ἀπελαύνει τυράννων φρουράγματα, ὦ Κωνσταν-
τίνε, διό σε πίστει γεραίρομεν.

Ρῦσαι ἐκ κινδύνων, πάντας, ὦ Ἑλένη, τοὺς
μετά πίστεώς σοι προστρέχοντας, καί ἐκ τῶν
νόσων ἀπάλλαξον, ταῖς πρεσβείαις σου.

Θεοτοκίον

ὦ Θεοτόκε Κόρη, πυρός αἰωνίου, τοὺς
προσκυνοῦντας τόν τόκον σου, λύτρωσαι. Σύ
γάρ ἡμῶν εἶ προστάτις, τῶν ἀνυμνούντων σε.

Ἄξιόν ἐστιν ὡς ἀληθῶς.
Καί τά παρόντα Μεγαλυνάρια.

Τόν μέγαν Κωνσταντῖνον σύν τῇ μητρὶ, Ἑλένη

τῇ θεῖα, τοὺς προστάτας τῶν εὐσεβῶν, καί
ἀσείστους βάσεις, τῆς εὐσεβοῦς θρησκείας,
εὐφίμως κατ' ἀξίαν ἀνευφημήσωμεν.

Δώρησαι, θεόστεπτε βασιλεῦ, τοῖς μνήμην
τελοῦσι, τήν ἁγίαν σου σαῖς λιταῖς, ἄφεςιν
πταισμάτων, καί τῶν δεινῶν τήν λύσιν, ὡς
ἔχων παρῶρσιν πρὸς τόν φιλάνθρωπον.

Ὀρφανῶν ὑπέρμαχον καί πτωχῶν, θησαυ-
ρόν σε μέγαν, ἀπορούντων τε φροντιστήν,
αἰχμαλώτων ῥύστην, καί ταπεινῶν προστά-
την, εἰδότες σε τιμῶμεν, ὦ Ἰσαπόστολε.

Πλήρης γενομένη ἁγιασμοῦ, Ἑλένη θεόφρον,
ιαμάτων βλύξεις κρουνοῦς, δι' ὧν ἀποπλύνεις,
δυσώδεις ἀσθενείας, τῶν σέ ἀνευφημούντων,
ταῖς ἱκεσίαις σου.

Πάντες σε τιμῶμεν χρεωστικῶς, θεῖε Κων-
σταντίνε, ὡς ἀνάκτων θεοσεβῶν, πρῶτον καί
κρηπίδα, τῆς πίστεως τῆς θείας, σύν τῇ μητρὶ
Ἑλένη, ὕμνοις γεραίροντες.

Θεοτοκίον

Ἰλεως γενοῦ μοι τῷ ταπεινῷ, ὅτι πλήν σου

ἄλλην, οὐ γινώσκω καταφυγὴν, ὁ ἐν ἁμαρτίαις παντοίαις πεπλησμένος· ἐλέησόν με μόνη, χριστιανῶν ἢ ἐλπίς.

Τρισάγιον. Καί τό Τροπάριον. Ἦχος δ΄.

Τοῦ Σταυροῦ σου τόν τύπον, ἐν οὐρανῷ θεασάμενος, καί ὡς ὁ Παῦλος τήν κλῆσιν, οὐκ ἐξ ἀνθρώπων δεξάμενος, ὁ ἐν βασιλεύσιν ἀπόστολός σου, Κύριε, βασιλεύουσιν πόλιν, τῇ χειρί σου παρέθετο, ἦν περίσῳζε διά παντός ἐν εἰρήνῃ, πρεσβείαις τῆς Θεοτόκου, μόνε φιλάνθρωπε.

Ὁ Ἱερεὺς μνημονεύει. Εἶτα ἐκτενής, καί ἀπόλυσις, καθ' ἣν ψάλλομεν τό παρόν Προσόμοιον.

Ἦχος β΄. Ὅτε ἐκ τοῦ ξύλου σε νεκρόν...

Δεῦτε ἀνυμνήσωμεν πιστοί, τοὺς τῶν εὐσεβῶν βασιλέων, προστάτας δεῦτε φαιδρῶς, τούτους εὐφημήσωμεν, ἀναβοῶντες αὐτοῖς· Κωνσταντῖνε θεόστεπτε, θεόφρον Ἑλένη, παύσατε δεόμεθα, κακῶν τήν πρόοδον, θλίψεων πραΰνατε σάλον, καί τοῖς αἰχμαλώτοις τήν ῥῆσιν, ταῖς λιταῖς ἡμῶν νῦν χορηγήσατε.

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

Τριπλή ἑορτή!.....	3
Ὁ βίος τους	
Μέγας Κωνσταντῖνος.....	5
Ἁγία Ἑλένη.....	9
Ἡ πολιτική καί θρησκευτική δράση τοῦ Κωνσταντῖνου.....	12
Ἡ σύγκλησις τῆς Α΄ οἰκουμενικῆς Συνόδου.....	19
Ἰδρυσις καί οἰκοδόμησις τῆς Κωνσταντινούπολης.....	22
Τά «κωνσταντίνεια» κτίσματα.....	23
Ἡ θέσις τοῦ Κωνσταντῖνου ἔναντι τῆς Ἐκκλησίας.....	25
Ἡ εὕρεσις τοῦ Τιμίου Σταυροῦ.....	28
Ἡ κοίμησις τῆς ἁγίας Ἑλένης, ἡ βάπτισις καί τό τέλος τοῦ Μ. Κωνσταντῖνου.....	38
ΚΑΝΩΝ ΠΑΡΑΚΛΗΤΙΚΟΣ ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΑΓΙΟΥΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΝ ΚΑΙ ΕΛΕΝΗΝ.....	43

Σειρά: «ΑΓΙΟΙ ΚΑΙ ΕΟΡΤΕΣ»

Συντάκτης· Εύαγγελος Π. Λέκκος

1. Άγιος Γεώργιος	13. Άγιοι Ανάργυροι
2. Άγιος Νικόλαος	14. Άγιος Χαράλαμπος
3. Ἡ Κοίμησις τῆς Θεοτόκου	15. Άγιοι Απόστολοι
4. Άγιος Δημήτριος	16. Άγιος Σπυρίδων
5. Αγία Παρασκευή	17. Αγία Μαρίνα
6. Άγιος Ἀθανάσιος	18. Άγιος Νεκτάριος
7. Άγιος Ἰωάννης Πρόδρομος	19. Τό Γενέσιον τῆς Θεοτόκου
8. Αγία Τριάς	20. Τά Εἰσόδια τῆς Θεοτόκου
9. Οἱ Άγιοι Κων/νος καί Ἑλένη	21. Ὁ Εὐαγγελισμός τῆς Θεοτόκου
10. Παμμέγιστοι Ταξιάρχες	22. Ζωοδόχος Πηγή
11. Προφήτης Ἡλίας	23. Μεταμόρφωσις τοῦ Σωτῆρος
12. Άγιος Παντελεήμων	24. Άγ. Ραφαήλ, Νικόλαος & Εἰρήνη

Ἀρίθμηση βιβλίου στή Σειρά: 9

ISBN: 960-88661-0-3

*Εικόνα εξωφύλλου:
Άγιοι Κωνσταντίνος και Έλενη,
ἔργο τῶν Ἀδελφῶν Ἀγραφιῶτη (Ἐκδ. Ἀπέργη).*

Ἐκδοτική παραγωγή

ΣΑΓΩΓΗ

Τηλ. 210-34 76.090